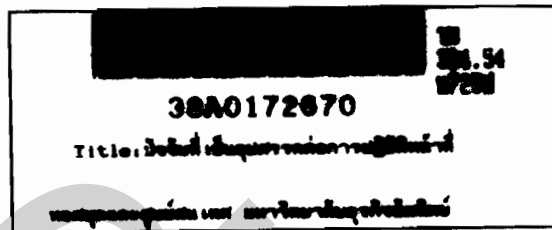

ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่ผู้จัดรายการ
สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

นุชนาถ เพชรคำ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท สาขาวิชา
สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2547

ISBN 974 - 281 - 822 - 3

Factors that Cause Troubles to Program Producers of Radio Thailand
Broadcasting in Carrying out their Duty

Noochanat Petchkam

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts
Department of Business Communication Arts
Graduate School, Dhurkijpundit University

2004

ISBN 974-281-822-3

เลขที่หนังสือ	0172670
ชื่อเรื่อง	2.1 S.A. 2547
เลขที่บัญชี	๓๗
	384.54
	๒๖๗๒๕๒
	[1546]
	๒๖

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ปริญญา นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต

ชื่อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่ของผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียง
แห่งประเทศไทย

เสนอโดย นางนุชนาถ เพชรคำ

สาขาวิชา นิเทศศาสตร์ กลุ่มวิชา นิเทศศาสตร์พัฒนาการ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์ อรุณ งามดี

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

ได้พิจารณาเห็นชอบโดยคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์แล้ว

.....ประธานกรรมการ

(ผศ.ดร.อัศวิน เนตรโพธิ์แก้ว)

.....กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(อาจารย์ อรุณ งามดี)

.....กรรมการ

(รศ.อรนุช เลิศจรรยาภักซ์)

.....กรรมการ

(รศ.อรรถัย ศรีสันติสุข)

บัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ดร.พีรพันธุ์ พาลุสุข)

วันที่ ๒๙ เดือน ๗.๑ พ.ศ. 2547

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความอนุเคราะห์จากผู้มีพระคุณหลายท่าน โดยเฉพาะอาจารย์อรุณ งามดี อดีตอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ ในระหว่างดำรงตำแหน่งท่านเป็นผู้บังคับบัญชาระดับสูงของผู้วิจัย ท่านได้กรุณาสละเวลาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เป็นเกียรติกับผู้วิจัยทั้งในฐานะผู้ได้บังคับบัญชา และในฐานะลูกศิษย์

กราบขอบพระคุณผู้บังคับบัญชาทุกท่านที่มอบโอกาส ให้ความรู้ ให้อิสัยทัศน์ แก่ผู้วิจัย รวมทั้งคณาจารย์ทุกท่าน ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาแก่ผู้วิจัยตั้งแต่วัยเยาว์ ขอบคุณเพื่อนร่วมงานทั้งอดีตและปัจจุบันที่ให้ความสนับสนุนและช่วยเหลือจนกระทั่งวิทยานิพนธ์เสร็จสิ้นด้วยดี

ขอบพระคุณ คุณชนินทร์ และคุณภาวิรินทร์ เพชรคำ ผู้อยู่เบื้องหลังความดีงาม ผู้เป็นแรงบันดาลใจของผู้วิจัย เวลาที่เหน็ดเหนื่อยท้อใจ ท่านทั้งสองคือกำลังใจต่อผู้วิจัย ให้ทำงานวิจัยนี้จนเสร็จสมบูรณ์

กราบขอบพระคุณบิดา มารดา พี่ชาย พี่สาว และขอบคุณน้องสาว ผู้สนับสนุนความก้าวหน้าทางการศึกษาทุกระดับ ขอระลึกถึงหลานรักที่มีรอยยิ้ม เสียงหัวเราะแก่ผู้วิจัย ทุกคนคือส่วนหนึ่งในชีวิตที่ผู้วิจัยถือเป็นกำลังใจที่สำคัญยิ่ง ให้ผู้วิจัยไขว่คว้าหาความรู้ กระทั่งประสบความสำเร็จในวันนี้

คุณประโยชน์ของวิทยานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยขอมอบให้กับ คุณยายคำภา นนตะแสน ผู้ล่วงลับ ผู้ให้แนวทางการดำเนินชีวิตอันประเสริฐแก่ผู้วิจัย ท่านคือประทีปส่องสว่างในใจ ชี้ทางผิดชอบชั่วดี สามารถดำรงชีวิตที่สมบูรณ์

นุชนาถ เพชรคำ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	๓
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	๖
กิตติกรรมประกาศ.....	๖
สารบัญตาราง.....	๗
สารบัญภาพ.....	๘
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ปัญหาคำถามวิจัย.....	4
วัตถุประสงค์.....	4
นิยามศัพท์	4
ประโยชน์ที่จะได้รับ	5
2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
แนวความคิดเกี่ยวกับองค์การผู้ผลิตสื่อมวลชน.....	6
แนวความคิดหน้าที่ทั่วไปของสื่อมวลชน.....	9
3 ระเบียบวิธีวิจัย	11
แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา	11
การเก็บรวบรวมข้อมูล	12
เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล	17
การวิเคราะห์ข้อมูล	17
การนำเสนอข้อมูล	17

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4 ผลการวิจัย	18
การวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่	18
5 สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ	40
สรุปผลการวิจัย	40
ข้อเสนอแนะ	43
บรรณานุกรม	44
ภาคผนวก	49
ประวัติผู้เขียน	57

1	รายชื่อสถานีวิทย์กระจายเสียงแห่งประเทศไทย ที่จัดส่งแบบสอบถาม จำนวนที่ส่ง และ จำนวนที่รับกลับ.....	13
---	--	----

draft

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แบบจำลององค์กรผู้ผลิตสื่อมวลชนภายใต้แรงผลักดันจากสังคม	7

draft

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่ของผู้จัดการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
ชื่อนักศึกษา	นุชนาถ เพชรคำ
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์อรุณ งามดี
สาขาวิชา	นิเทศศาสตร์ (พัฒนาการ)
ปีการศึกษา	2546

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่ของผู้จัดการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย และเพื่อศึกษาปัจจัยแวดล้อมภายในและภายนอกองค์กร มีผลกระทบอย่างไรกับผู้จัดการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย และผลนั้นส่งผลกระทบต่อเนื้อหาของรายการ ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพและวิจัยเชิงปริมาณร่วมด้วยในการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น ด้วยแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือ ผู้จัดการสถานีวิทยุกระจายเสียง 70 แห่ง รวม 160 คน และใช้สัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับผู้จัดการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจำนวน 9 คน ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหาในการวิเคราะห์ผล

ผลการวิจัยพบว่า ผู้จัดการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ปฏิบัติหน้าที่ภายใต้แรงผลักดัน จากภายในและภายนอกองค์กร ปัจจัยแวดล้อมภายในองค์กร ได้แก่ ปัจจัยด้านการจัดการ ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ปัจจัยด้านบุคลากร และปัจจัยแวดล้อมภายนอกองค์กร ได้แก่ ปัจจัยด้านสังคมและการเมือง ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านผู้รับฟัง แรงผลักดันจากปัจจัยแวดล้อมดังกล่าวส่งผลกระทบต่อเนื้อหาการจัดการรายการ ของผู้จัดการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

Thesis Title	Factors that Cause Troubles to Program Producers of Thailand in Carrying out Their Duty
Name	Noochanat Borisoot
Thesis Advisor	Arun Ngamdee
Department	Development Communication Arts
Academic Years	2003

ABSTRACT

The research of factors that cause troubles to program producers of Thailand in carrying out their duty. This is to know about their problems or objections they will always be facing in their job. Internal and external surrounding trouble factor, how both of them effect program producers and their job.

This research is a qualitatively researching by using a quantitatively analysis, including surveying for initial information in operation and other problems of program producers of Thailand. Surveying is giving a questionnaire to program producers, those are 68 stations and 160 people included. After that a researcher will learn from the information and apply as a guide-line to set a question to interview special 9 program producers of Thailand. Then will apply all answers both from a questionnaire and interview to analyses by using the concept of The producer of Mass Communication Organization, Dennis McQuail as a guide-line, also analyses with the concept of general duty of mass communication and related documents.

The result found that the program producers of Radio Thailand Broadcasting always operate their job under an impulsion both of internal and external of an organization. Internal surrounding factors are administration, technologies and personnel. External surrounding factors are social, politics, economies, and listeners. All impulsion mentioned are all effect to the program producers of Radio Thailand Broadcasting.

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ปฏิบัติหน้าที่จัดรายการนำเสนอทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์สำนักนายกรัฐมนตรี ปฏิบัติหน้าที่อยู่ทั้งในส่วนกลางคือสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ถนนวิภาวดีรังสิต กรุงเทพมหานคร และอีกส่วนหนึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ที่สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยในทุกภาค ผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยทุกคน มีหน้าที่ต้องปฏิบัติภายใต้บทบาทภารกิจของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย 9 ประการ

1. เผยแพร่ข่าวสารของรัฐบาลและหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนเกิดความเข้าใจในหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
2. สร้างเสริมความเข้าใจในหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
3. ส่งเสริมและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยมที่ดี และเอกลักษณ์ของชาติ
4. สนองนโยบายของรัฐบาลในการสร้างภาพพจน์ที่ดี ในสายตาชาวต่างชาติ
5. เสริมสร้างสัมพันธ์ไมตรีและความเข้าใจอันดีกับต่างประเทศ
6. เสริมสร้างความรักชาติ และความสามัคคีระหว่างชนชาติและความมั่นคงของชาติ
7. สนับสนุนการบริการการศึกษาและสาธารณูปการ เพื่อประโยชน์ของประชาชน
8. ให้ความรู้ความบันเทิงแก่ประชาชน
9. ให้ความรู้ ความบันเทิงแก่ผู้ฟังชาวต่างประเทศ ทั้งที่อยู่ในประเทศและนอกประเทศ

ผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ปฏิบัติหน้าที่อยู่ภายใต้บทบาทและภารกิจ 9 ประการดังกล่าว จนถึงปัจจุบันนี้ภารกิจหลักของผู้จัดรายการสถานียังคงเดิมไม่เปลี่ยนแปลง ยังได้เพิ่มกระบวนการดำเนินงานได้รับการพัฒนาปรับปรุงให้ก้าวทันยุคข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีสื่อสาร มุ่งเน้นให้การให้บริการประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านคุณภาพและความรวดเร็ว กลยุทธ์ที่สำคัญอย่างหนึ่งคือ การสร้างพันธมิตรร่วมผลิตรายการที่มีคุณภาพ ทั้งจากภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชน และเปิดโอกาสให้ผู้ฟังทั่วประเทศมีส่วนร่วมในรายการ โดยแสดงความคิดเห็นข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลจากทุกภาคของส่วนสังคมเข้าด้วยกัน (สุชาติ สุชาติเวชภูมิ, 2546)

นอกเหนือจากบทบาทภารกิจทั้ง 9 ประการแล้ว บทบาทภารกิจใหม่ที่ ผู้บริหารกรมประชาสัมพันธ์กล่าวว่าเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญ คือ การสร้างพันธมิตรร่วมในรายการ ซึ่งการสร้างพันธมิตรร่วมในการผลิตรายการนั้น แสดงออกในแบบของการให้ความร่วมมือในการจัดรายการหลากหลายรายการให้กับหน่วยงานที่ขอความร่วมมือมายังกรมประชาสัมพันธ์ และผู้ที่มีหน้าที่ต้องปฏิบัติก็คือ ผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ที่จะต้องจัดรายการให้กับทั้งหน้าที่ประจำ คือการจัดรายการให้กับหน่วยงานภายในกรมประชาสัมพันธ์ และจัดรายการให้กับหน่วยงานที่ขอความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอก ซึ่งในปัจจุบัน มีหลายหน่วยงาน ที่ขอความร่วมมือมายังสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เพื่อให้สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจัดรายการที่เกี่ยวข้องกับเรื่องต่างๆ ครบถ้วน เช่น การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ การศึกษา กีฬา ความมั่นคง การสาธารณสุข หน่วยงานที่ขอความร่วมมือมายังสถานีวิทยุบางรายการบางรายการมีเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานนั้นๆ เป็นผู้จัดรายการเอง แต่ส่วนมากแล้วหน่วยงานเหล่านั้น แสดงความต้องการที่จะให้ผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เป็นผู้จัดรายการให้ (รายงานประจำปีกรมประชาสัมพันธ์, 2546)

นอกจากภารกิจ 9 ประการ แล้ว ระเบียบปฏิบัติการควบคุมด้านรายการ ก็เป็นสิ่งที่ผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยต้องปฏิบัติ ดังนี้

1. เพื่อส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ ความรับผิดชอบและจิตสำนึกในเรื่องการปกครองประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
2. เป็นสื่อกลางในการให้ข้อมูลข่าวสาร การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อความเข้าใจอันดีและถูกต้อง โดยคำนึงถึงสิทธิและความเสมอภาค ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชน

3. ส่งเสริมการศึกษา จริยธรรม ศิลปวัฒนธรรม ให้ความรู้ ความบันเทิง โดยไม่ขัดกับขนบธรรมเนียมประเพณีและศีลธรรมอันดีของชาติ

4. ส่งเสริมให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม คุณภาพชีวิต และสิ่งแวดล้อมของชาติ (กฎหมาย ระเบียบวิฤกกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์, 2545)

สภาพของโลกแห่งข้อมูลข่าวสารเทคโนโลยีที่ก้าวไปอย่างไม่หยุดยั้ง สภาพเศรษฐกิจ สังคม การแข่งขันกันระหว่งการองค์กรสื่อสารมวลชน ภารกิจหลัก 9 ประการ ประกอบกับ นโยบายใหม่ของผู้บริหาร ประกอบกับกฎ ระเบียบต่าง ๆ เหล่านี้ ล้วนเป็นนโยบายที่จะควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในทุกส่วน ของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย รวมไปถึงผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงด้วย ภารกิจยิ่งมากมายเพียงใด น่าจะเป็นข้อรับประกันว่า เป็นความสามารถในการบริหารจัดการตามนโยบายของกรมประชาสัมพันธ์ แต่หากมองในอีกแง่มุมหนึ่ง ก็เป็นปัจจัยแวดล้อมสำคัญที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่หลาย ๆ ประการ ของบุคลากรในสังกัด โดยเฉพาะบุคลากรสำคัญคือ ผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เนื่องจากผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย มีหน้าที่โดยตรงในการเป็นผู้ถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร ความรู้ ความบันเทิง ไปยังประชาชน (วารสารกรมประชาสัมพันธ์, 2542)

หากผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เป็นส่วนสำคัญยิ่งในการเป็นผู้ นำข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ ความบันเทิง ไปสู่ประชาชนกลุ่มเป้าหมาย แต่ต้องปฏิบัติหน้าที่อยู่ภายใต้แรงผลักดัน ทั้งจากภายในองค์กร และแรงผลักดันภายนอกองค์กร แรงผลักดันทั้งหมดที่กล่าวมา มีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงหรือไม่ ผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงมีความคิดเห็นอย่างไร และแนวทางในการลดการผลักดันจะเป็นไปได้หรือไม่ จึงควรจะได้ศึกษา และวิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่ ของผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เพื่อเป็นข้อมูลนำเสนอสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ในการวางแผนการ ดำเนินการด้านรายการ เพื่อขจัดปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นกับผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ให้หมดไปหรือน้อยลงกว่าในปัจจุบัน

ปัญหานำวิจัย

ผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยมีอุปสรรคด้านใดบ้างในการปฏิบัติหน้าที่

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัญหาในด้านต่างๆ และวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่ของผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
2. เพื่อจะได้นำข้อมูลที่ได้รับ เสนอประกอบเป็นข้อมูลในการพิจารณาการวางแผนการดำเนินการด้านรายการของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประ ชาสัมพันธ์

นิยามศัพท์

สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย หมายถึง สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย สังกัดกรมประชาสัมพันธ์ สำนักนายกรัฐมนตรี ส่งกระจายเสียงในระบบ เอฟ.เอ็ม. ความถี่ 92.5 เมกกะเฮิร์ต และในระบบ เอ.เอ็ม. ความถี่ 819 กิโลเฮิร์ต

ปัจจัยแวดล้อมที่เป็นอุปสรรค หมายถึง ปัญหาด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

ปัจจัยแวดล้อมภายใน หมายถึง ปัญหาด้านต่างๆ ที่เกิดในการบริหารจัดการ และปัญหาจากเทคโนโลยีการส่งกระจายเสียง ปัญหาด้านบุคลากรของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

ปัจจัยแวดล้อมภายนอก หมายถึง ปัญหาที่เกิดจากสภาพสังคม การเมือง สภาพเศรษฐกิจ และผู้รับฟังสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

การปฏิบัติหน้าที่ หมายถึง การจัดรายการเสนอทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยตามหน้าที่ทั่วไปของสื่อมวลชน

เนื้อหา หมายถึง รายละเอียดของรายการที่นำเสนอทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

ประโยชน์ที่จะได้รับ

1. เพื่อทราบข้อมูลเบื้องต้นและข้อมูลเชิงลึกในการปฏิบัติหน้าที่ ของผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
2. ได้ทราบว่าผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย มีอุปสรรคด้านใดบ้างในการปฏิบัติหน้าที่
3. เพื่อเป็นข้อเสนอแนะในการจัดทำแผนการดำเนินการด้านรายการของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์
4. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับนักนิเทศศาสตร์พัฒนาการที่จะศึกษาในเรื่องที่คล้ายกัน หรือศึกษาต่อเนื่องกันเช่นนี้ต่อไป

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

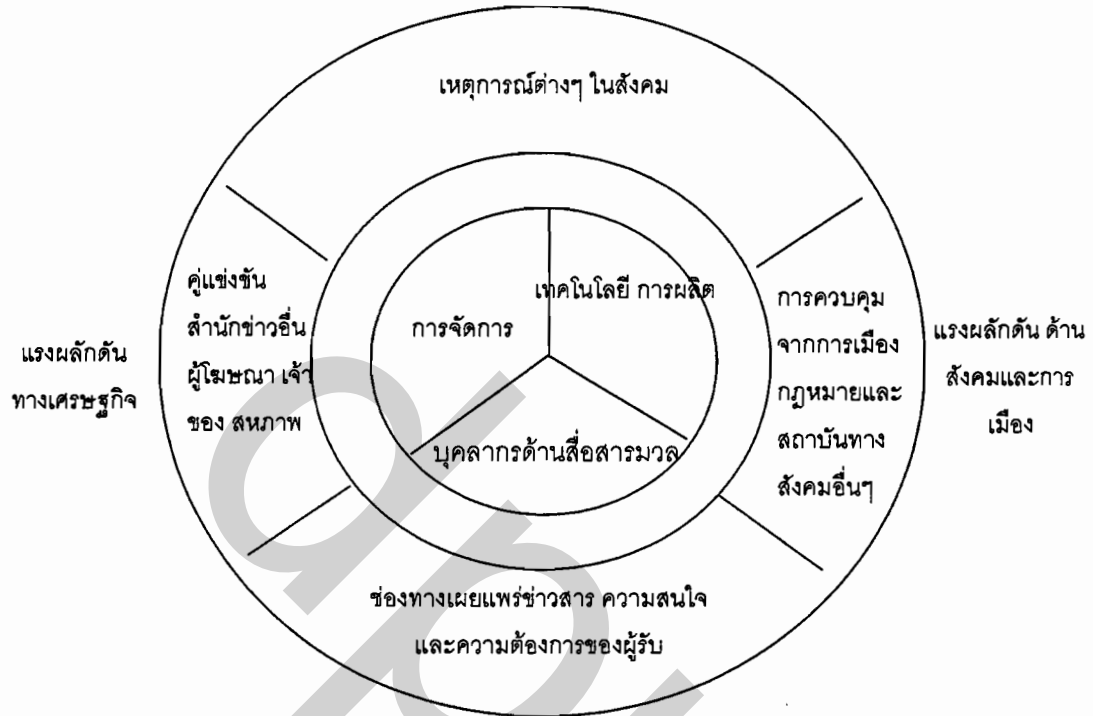
ในการทำวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่ของผู้จัดการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิด และทฤษฎีประกอบ ดังนี้

1. แนวความคิดเกี่ยวกับองค์กรผู้ผลิตสื่อมวลชน
2. แนวความคิดหน้าที่ทั่วไปของสื่อมวลชน

แนวความคิดเกี่ยวกับองค์กรผู้ผลิตสื่อมวลชน

Danis McQuail (1987) เสนอความคิดใน Theory of Human Communication เรื่อง องค์กรผู้ผลิตสื่อมวลชนว่า การดำเนินกิจการและจัดรูปองค์กรสื่อมวลชนนั้นอยู่ภายใต้แรงผลักดันจากสังคม แบ่งเป็นปัจจัยแวดล้อมภายในและภายนอกองค์กร แรงผลักดันดังกล่าวจะส่งผลถึงรูปแบบ และเนื้อหาของสารที่ส่งออกไปยังมวลชน ดังแบบจำลองต่อไปนี้

ภาพที่ 1 แบบจำลององค์กรผู้ผลิตสื่อมวลชนภายใต้แรงผลักดันจากสังคม

ที่มา : แนวคิดของ Danis McQuail ตีพิมพ์ใน Stephen W. Littlejohn, Theory of Human Communication (1987)

ปัจจัยแวดล้อมภายในองค์กรที่มีผลกระทบต่อการจัดองค์กรและเนื้อหาของสื่อมวลชน ได้แก่

1. ปัจจัยแวดล้อมด้านการจัดการ (Management) การบริหารจัดการ การจัดองค์กร การบริหารรายได้ การบริหารบุคลากร ขึ้นอยู่กับนโยบายว่าจะมีการกำหนดให้เป็นอย่างไร ซึ่งแต่ละองค์กรจะมีความแตกต่างกันไป
2. ปัจจัยแวดล้อมด้านเทคโนโลยี (Technical) อุปกรณ์ เครื่องมือ ในการปฏิบัติหน้าที่ที่มีส่วนสำคัญยิ่ง หากองค์กรใดใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย โอกาสที่จะเอาชนะองค์กรอื่นๆ ย่อมมีมาก

3. ปัจจัยแวดล้อมด้านบุคลากร (Media Professional) คือ ผู้ที่ทำหน้าที่ผลิตเนื้อหาขององค์กร เป็นผู้คิดสร้างสรรค์ คัดเลือกเนื้อหาสาร มีวัตถุประสงค์ของตนเองในการประกอบวิชาชีพ เป็นมืออาชีพ มีอุดมการณ์ในวิชาชีพ

ปัจจัยแวดล้อมภายนอกองค์กรที่มีผลกระทบต่อการจัดองค์กร และเนื้อหาของสื่อมวลชน ได้แก่

1. ปัจจัยแวดล้อมทางสังคม และการเมือง (Social and Political Pressures) กฎหมาย และกฎระเบียบต่างๆ ย่อมมีผลกระทบต่อเนื้อหา การบัญญัติกฎหมายสื่อมวลชน ก็เพื่อใช้ในการควบคุมการทำงานขององค์กร โดยเฉพาะองค์กรที่เป็นภาคราชการ

2. ปัจจัยแวดล้อมด้านเศรษฐกิจ (Economic Pressures) ประกอบด้วย

- คู่แข่งขัน (Competitors) มีการแข่งขันกันเพื่อสร้างความนิยมและผู้ชมผู้ฟัง เมื่อมีผู้ชมมาก ตลาดโฆษณาก็จะมาก หากเป็นภาคราชการก็จะได้รับความสนใจจากหน่วยงานที่เล็งเห็นและอาจจะส่งผลถึงการขอซื้อเวลาเพื่อให้จัดทำรายการให้ โดยเงินได้นั้นก็จะนำเข้ามาสมทบกับองค์กรนั้นๆ

- สำนักข่าว (New/Information Agencies) ในการผลิตรายการ หรือ จัดรายการของสำนักข่าวต่างๆ ต้องมีการแข่งขันกันเพื่อให้ได้มาซึ่งข่าวที่รวดเร็ว เทียบตรง น่าเชื่อถือ ถ้าองค์กรใดสามารถทำได้เช่นนี้ก็จะได้รับความนิยมจากผู้ฟังและผู้ชม

- ผู้โฆษณา (Advertisers) การผลิตรายการหรือจัดรายการนั้นมีความจำเป็นต้องทราบความต้องการของผู้โฆษณาด้วย เนื่องจากผู้โฆษณาในปัจจุบันนี้เป็นแหล่งเงินทุนอีกแหล่งหนึ่ง โดยเฉพาะในภาคราชการ งบประมาณแผ่นดินนั้น ย่อมจะไม่เพียงพอต่อการบริหารองค์กร หากได้รับเงินทุนจากผู้โฆษณามาสมทบแล้ว ก็จะสามารถบริหารจัดการองค์กรให้ราบรื่นยิ่งขึ้น

- เจ้าของทุน (Owner) ผู้ที่เป็นเจ้าของจะมีอำนาจในการควบคุมบริหารจัดการองค์กร

- ตลอดจนมีผลกระทบกับเนื้อหาของสาร เจ้าของทุนบางองค์กรก็จะเป็นในลักษณะของต้นสังกัด หรือบางองค์กรก็จะเป็นผู้สนับสนุนให้เงินทุนแก่องค์กร

- สหภาพ (Unions) เป็นผู้ให้เงินทุน หรือสนับสนุนการผลิตหรือจัดทำรายการแต่ไม่ได้เป็นเจ้าของ (Non-Profit organization)

3. ปัจจัยแวดล้อมด้านผู้รับสาร (Audience) ผู้รับสารแต่ละคน มีความสนใจ

เฉพาะเรื่องผู้ผลิตรายการหรือผู้จัดรายการต้องคำนึงถึงผู้รับสารด้วย หากผู้รับสารชื่นชอบรายการ ก็จะต้องดูให้จำนวนผู้ชมรายการมากขึ้น ซึ่งจะนำรายได้มาสู่องค์กร

องค์กรสื่อมวลชนประกอบด้วย ฝ่ายจัดการ ฝ่ายผลิต และบุคลากรด้านสื่อมวลชน ซึ่งอาจจะเป็นคนกลุ่มเดียว หรือแยกเป็นฝ่ายก็ได้ หากเป็นองค์กรราชการก็จะมีวัตถุประสงค์ในการรับใช้สังคม ส่วนภาคธุรกิจก็จะมุ่งถึงรายได้และผลกำไร องค์กรสื่อมวลชนดังกล่าวจะปฏิบัติงานอยู่ภายใต้แรงผลักดันจากสังคม คือ เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม แรงผลักดันทางการเมือง โดยการถูกควบคุมโดยกฎหมาย รัฐบาล และสถาบันทางสังคมอื่นๆ รวมถึงแรงผลักดันจากเศรษฐกิจจากคู่แข่ง สำนักข่าว ผู้โฆษณา เจ้าของทุน และสหภาพ ซึ่งปัจจัยแวดล้อมดังกล่าวล้วนมีอิทธิพลต่อการกำหนดเนื้อหาของสื่อมวลชนทั้งสิ้น

แนวความคิดหน้าที่ทั่วไปของสื่อมวลชน

Wilbur Schramm (1972) ได้ให้ความเห็นไว้ ดังนี้

1. สื่อมวลชนให้ข่าวสาร ความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม
2. เป็นเวทีแสดงความคิดเห็นของประชาชน ต่อประเด็นความขัดแย้ง ในปัญหาต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อประชาชนที่อยู่ในสังคม
3. เป็นแหล่งความรู้แก่ประชาชนเท่ากับที่เป็นแหล่งเพิ่มพูนปัญญา อันนำมาซึ่งความก้าวหน้าของตนเองและสังคม
4. ให้ความบันเทิง เพื่อให้ประชาชนได้พักผ่อนทางด้านจิตใจ คลายความตึงเครียดและให้ความสนุกสนาน
5. ให้บริการทางธุรกิจ เพื่อประโยชน์ต่อการค้าและเศรษฐกิจของสังคม

Gerbner (1969) ได้กล่าวถึงการปฏิบัติงานของสื่อมวลชนว่า การที่จะผลิตหรือจัดรายการอะไรก็ตามที่เป็นจำนวนมากๆ จำเป็นต้องมีการจัดการข้อมูลนั้นๆ รวมทั้งจะต้องมีการคัดเลือกและกลั่นกรอง การทำตามความต้องการของทุกคนย่อมเป็นไปไม่ได้ นักสื่อสารมวลชนจึงเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานอยู่ภายใต้แรงผลักดันซึ่งแสดงออกมาในรูปของบทบาทที่ต่างกัน เป็นการสร้างความผลักดัน

ให้กับสื่อมวลชน ผู้สร้างแรงผลักดันนั้น ได้แก่ ลูกค้า คู่แข่งขัน ผู้มีอำนาจ สถาบันอื่นๆ และผู้บริหาร ซึ่งก็ต่างพยายามครอบครองสื่อมวลชน

Shoemaker (1996) กล่าวว่า องค์กรส่วนใหญ่ล้วนแต่มีเป้าหมายคือ เศรษฐกิจ เพื่อให้ได้มาซึ่งผลกำไรสูงสุด ส่วนเป้าหมายอื่นๆ จะสร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ขององค์กร เช่น เพื่อที่ผลิตงานที่มีคุณภาพ การบริการสาธารณะ และบรรลุนิติความเป็นมืออาชีพ จะมีเพียงบางกรณีเท่านั้นที่ผู้เป็นเจ้าของจะเลือกเป้าหมายทางเศรษฐกิจเป็นเป้าหมายรอง ผู้เป็นเจ้าของยอมที่จะเลือกดำเนินการทางธุรกิจที่ตนเองเห็นว่าเหมาะสม ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดว่าองค์กรมักจะทำเลือกเป้าหมาย คือ เศรษฐกิจ เช่น บริษัทที่เป็นองค์กรขนาดใหญ่ มีผู้ถือหุ้น องค์กรลักษณะนี้ เจ้าของจะมีวัตถุประสงค์คือด้านเศรษฐกิจเท่านั้น เมื่อตัวบริษัทล้มเหลว ผู้ถือหุ้นก็จะเข้ามารับผิดชอบ เพื่อที่จะสร้างผลกำไร ตลาดหุ้นเองก็จะไม่คำนึงถึงบริการสาธารณะเนื่องจากถือเป็นการเสียผลประโยชน์

แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรผู้ผลิตสื่อมวลชนนี้ ผู้วิจัยได้นำมาใช้เป็นกรอบในการศึกษาถึงปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่ ของผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยว่า ผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย มีปัญหาด้านใดบ้างในการปฏิบัติหน้าที่ โดยจะศึกษาทั้งปัจจัยแวดล้อมภายในและภายนอกองค์กร ว่าส่งแรงผลักดันกับผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย และมีผลต่อเนื้อหาของรายการหรือไม่ อย่างไร

ปัจจัยแวดล้อมจากนักสื่อสารมวลชน ส่งผลต่อการกำหนดเนื้อหาของสื่อตั้งแนวคิดข้างต้น แต่ในทางกลับกัน ปัจจัยแวดล้อมแวดล้อมสื่อมวลชนเองก็ผลักดันการปฏิบัติหน้าที่ของนักสื่อสารมวลชนเช่นกัน ในขณะที่นักสื่อสารมวลชนต้องการที่จะปฏิบัติหน้าที่ตามบุคลิกของตน แต่จำเป็นต้องยอมรับปัจจัยแวดล้อมแวดล้อมองค์กรที่เข้ามาผลักดัน ทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของนักสื่อสารมวลชนมีความขัดแย้งกับตัวเองมากขึ้น

จากแนวคิดของนักคิดทุกคนที่กล่าวมา ผู้วิจัยจะได้ใช้เป็นกรอบในการศึกษาว่าผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ผู้ปฏิบัติงานอยู่ภายใต้แรงผลักดันจากปัจจัยแวดล้อมแวดล้อมทุกประการ ปฏิบัติงานไปโดยมีอุปสรรคด้านใดบ้างในการปฏิบัติงาน

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่ของผู้จัดการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เพื่อทราบว่าผู้จัดการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย มีปัญหาและอุปสรรคด้านใดบ้างในการปฏิบัติหน้าที่ โดยจะศึกษาปัญหาทั้งปัจจัยแวดล้อมภายใน และภายนอกองค์กร ปัจจัยแวดล้อมดังกล่าวจะส่งแรงผลักดันอย่างไร กับผู้จัดการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย และแรงผลักดันดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อเนื้อหาของรายการหรือไม่ อย่างไร ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการศึกษาในลักษณะผสมผสาน คือวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเก็บข้อมูลเชิงลึกจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 คน และเก็บข้อมูลพื้นฐานด้วยการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ไปยัง ผู้จัดการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษามี 2 ประเภทด้วยกันคือ ข้อมูลด้านเอกสาร ข้อมูลด้านบุคคล

1. ข้อมูลด้านเอกสาร

ศึกษาเอกสารราชการและเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. ข้อมูลด้านบุคคล

แหล่งข้อมูลด้านบุคคล คือ ผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ที่สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ทั่วประเทศ จำนวน 179 คน และผู้จัดการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ที่สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ถนนวิภาวดีรังสิต กรุงเทพฯ โดย จำนวน 9 คน โดยผู้จัดการจำนวน 9 คน ดังกล่าว ได้ให้ข้อมูลเชิงลึกโดยการให้สัมภาษณ์ ดังนี้

รายการข่าว

1. นายชัยวัฒน์ รัตนประสิทธิ์	ผู้จัดรายการ “ข่าวยามเช้า”
2. นายสัญญา ภักดีโพธิ์	ผู้จัดรายการ “หมอนตามวัน”

รายการสารคดี

1. นางพิไลสิริ ทองพรม	ผู้จัดรายการสารคดีทั่วไป
2. นางพัชรินทร์ เขยกลิ่นเทศ	ผู้จัดรายการ “จากฟ้า สู่ดิน”

รายการบทความ

1. นางปราณี ศรีสุกใส	รายการบทความทั่วไป
2. นางอรุณี แดงพันธ์	รายการบทความทั่วไป

รายการนิตยสารทางอากาศ

1. นางสาวมยุรี สุขโย	ผู้จัดรายการ “ตะวันใหม่”
2. นายสนธยา ศรีเวียงธวัช	ผู้จัดรายการ “บอกเล่าเช้านี้”

รายการเพลง

นายพิณโณ รุ่งสมัย	ผู้จัดรายการ “ถนนดนตรี”

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ส่วนการสอบถามความคิดเห็นนั้น ผู้วิจัยได้จัดส่งแบบสอบถามเพื่อสำรวจข้อมูลเบื้องต้นของงานวิจัย จากผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ในทุกภาค จำนวน 68 แห่ง แห่งละ 2 ชุด รวมส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ 136 ชุด ได้รับตอบกลับมาทั้งสิ้น 136 ชุด และจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยถนนวิภาวดีรังสิต กรุงเทพฯ 14 ชุด และสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเพื่อการศึกษาจำนวน 10 ชุด ได้ในส่วนของแบบสอบถามที่ส่งสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย และแบบสอบถามที่ส่งที่สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเพื่อการศึกษา ทั้งสองแห่งรวม 24 ชุด ได้รับตอบกลับทั้งหมด เนื่องจากผู้วิจัยได้ติดตามทวงถามเป็นระยะ ในส่วนของต่างจังหวัดหากไม่ได้รับทางไปรษณีย์ หรือเกิดสูญหายด้วยเหตุผลใดๆ ผู้วิจัย ก็ได้ใช้วิธีส่งแบบสอบถามทางโทรสารไป และ

ขอรับกลับ แบบสอบถามต่างสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยต่างจังหวัดจึงได้ครบทั้ง 136 ชุด สำหรับแบบสอบถามที่จัดส่งที่สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานคร และสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเพื่อการศึกษากรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยไปส่งและไปรับแบบสอบถามด้วยตนเอง จึงได้รับแบบสอบถามได้ครบจำนวน คือ 24 ชุด รวมแบบสอบถามที่จัดส่งไปทางไปรษณีย์ และส่งด้วยตนเอง จำนวน รวม 160 ชุด คิดเป็น 100 เปอร์เซ็นต์

ตารางที่ 1 รายชื่อสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ที่จัดส่งแบบสอบถามจำนวนที่ส่ง และจำนวนที่รับกลับ

ที่	ชื่อสถานี	จำนวนที่ส่ง	จำนวนที่ได้รับกลับ
1	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย (กรุงเทพฯ)	14	14
2	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จ.ขอนแก่น	2	2
3	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จ.นครราชสีมา	2	2
4	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จ.เลย	2	2
5	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จ.หนองคาย	2	2
6	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จ.บึงกาฬ	2	2
7	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จ.มหาสารคาม	2	2
8	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จ.กาฬสินธุ์	2	2
9	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จ.อุดรธานี	2	2
10	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จ.สกลนคร	2	2
11	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จ.หนองบัวลำภู	2	2
12	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จ.ชัยภูมิ	2	2
13	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย อ.ด่านซ้าย	2	2
14	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย อ.ชุมแพ	2	2
15	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จ.อุบลราชธานี	2	2
16	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จ.สุรินทร์	2	2
17	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จ.บุรีรัมย์	2	2

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ที่	ชื่อสถานี	จำนวนที่ ส่ง	จำนวนที่ ได้รับกลับ
18	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จ.นครพนม	2	2
19	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จ.มุกดาหาร	2	2
20	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จ.ศรีสะเกษ	2	2
21	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จ.ยโสธร	2	2
22	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จ.ร้อยเอ็ด	2	2
23	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จ.อำนาจเจริญ	2	2
24	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จ.เชียงใหม่	2	2
25	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จ.เชียงราย	2	2
26	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จ.ลำปาง	2	2
27	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จ. น่าน	2	2
28	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จ.แม่ฮ่องสอน	2	2
29	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จ.แพร่	2	2
30	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จ.ลำพูน	2	2
31	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จ.พะเยา	2	2
32	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย อ.แม่สะเรียง	2	2
33	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย อ.ฝาง	2	2
34	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จ.ตาก	2	2
35	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย อ.แม่สอด	2	2
36	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จ.พิษณุโลก	2	2
37	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จ.เพชรบูรณ์	2	2
38	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จ.อุตรดิตถ์	2	2
39	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จ.นครสวรรค์	2	2
40	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จ.กำแพงเพชร	2	2

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ที่	ชื่อสถานี	จำนวนที่ ส่ง	จำนวนที่ ได้รับกลับ
41	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จ.สุโขทัย	2	2
42	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จ.พังงา	2	2
43	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย อ.ตะกั่วป่า	2	2
44	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จ.ภูเก็ต	2	2
44	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จ.ระนอง	2	2
46	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จ.ชุมพร	2	2
47	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จ.ประจวบคีรีขันธ์	2	2
48	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จ.นครศรีธรรมราช	2	2
49	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จ.สุราษฎร์ธานี	2	2
40	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย อ.ทุ่งสง	2	2
41	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จ.กระบี่	2	2
42	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย อ.เกาะสมุย	2	2
43	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จ.สงขลา	2	2
44	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จ.ตรัง	2	2
45	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จ.สตูล	2	2
46	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จ.พัทลุง	2	2
47	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย อ.เบตง	2	2
48	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จ.นราธิวาส	2	2
49	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย อ.สุโหง โท-ลก	2	2
50	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จ.ยะลา	2	2
51	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จ.ตราด	2	2
52	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จ.ชลบุรี	2	2
53	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จ.ระยอง	2	2
54	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จ.สระแก้ว	2	2

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ที่	ชื่อสถานี	จำนวนที่ ส่ง	จำนวนที่ ได้รับกลับ
55	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จ.ปราจีนบุรี	2	2
56	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จ.กาญจนบุรี	2	2
57	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย อ.สังขละบุรี	2	2
58	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย อ.ราชบุรี	2	2
59	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จ.เพชรบุรี	2	2
60	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จ.ชัยนาท	2	2
61	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเพื่อการศึกษา (กรุงเทพฯ)	2	2
62	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเพื่อการศึกษา (กรุงเทพฯ)	10	10
63	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเพื่อการศึกษา(รังสิต)	2	2
64	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเพื่อการศึกษา จ.ลำปาง	2	2
65	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเพื่อการศึกษา จ.ขอนแก่น	2	2
66	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเพื่อการศึกษา จ.สุราษฎร์ฯ	2	2
67	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเพื่อการศึกษา จ.สงขลา	2	2
68	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเพื่อการศึกษา จ.นครสวรรค์	2	2
68	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเพื่อการศึกษา จ.กระบี่	2	2
69	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเพื่อการศึกษา จ.อุบลฯ	2	2
70	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเพื่อการศึกษา จ.จันทบุรี	2	2
	รวมจำนวนแบบสอบถาม	160	160

จากนั้นได้ประมวลผลจากคำตอบจากแบบสอบถาม แล้วนำแนวทางของคำตอบจากแบบสอบถามไปตั้งเป็นคำถามเพื่อสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก จากผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จำนวน 9 คน จากนั้นได้นำคำให้สัมภาษณ์มาประมวลกับข้อมูลเบื้องต้นที่ได้จากแบบสอบถาม แล้วนำมาเทียบเคียงกับทฤษฎี สรุปผลงานวิจัย และนำเสนอข้อเสนอแนะต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

1. แบบบันทึก ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารอ้างอิงต่างๆ เช่น หนังสือ งานวิจัย และเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. แบบสอบถาม เพื่อใช้เก็บข้อมูลเบื้องต้นจากผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยทั่วประเทศ
3. เทปบันทึกเสียง ใช้ในการบันทึกเสียงเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากได้ข้อมูลครบถ้วนแล้ว ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับแนวคิดทฤษฎีที่ใช้เป็นกรอบการวิเคราะห์ ดังนี้

1. แนวความคิดเกี่ยวกับปัจจัยแวดล้อมสื่อมวลชน เพื่อใช้วิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมใดเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่ของผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย โดยวิเคราะห์ถึงลักษณะของปัจจัยแวดล้อมที่เข้ามาเป็นอุปสรรคในด้านใดบ้าง และปัจจัยแวดล้อมเหล่านี้เข้ามาเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่ของผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยหรือไม่ อย่างไร
2. แนวความคิดหน้าที่ทั่วไปของสื่อมวลชน เพื่อใช้วิเคราะห์ผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย มีหน้าที่อะไรบ้างในฐานะสื่อมวลชน หน้าที่ที่ได้ปฏิบัตินั้น สามารถปฏิบัติได้โดยราบรื่น หรือมีปัญหา อุปสรรคด้านใดบ้าง ปัจจัยแวดล้อมแวดล้อมสื่อมวลชนมีแรงผลักดันกับการปฏิบัติหน้าที่สื่อมวลชนหรือไม่ อย่างไร

การนำเสนอข้อมูล

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ นำเสนอด้วยวิธีพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Description) ประกอบด้วยตาราง และแผนภูมิภาพ

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่

ผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย มีภารกิจในการใช้สื่อวิทยุกระจายเสียงเป็นช่องทางสื่อสารไปยังประชาชน การเป็นผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ได้ชื่อว่าเป็น "สื่อของรัฐ" หรือหากจะขยายความตามบทบาทภารกิจของกรมประชาสัมพันธ์ คือ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ให้บริการข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ ความบันเทิงแก่ผู้ฟัง เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างภาครัฐกับประชาชน รวมทั้งส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ตลอดจนส่งเสริมการศึกษา เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ย่อมจะมีภารกิจที่มากมาย เต็มไปด้วยความรับผิดชอบในการส่งข้อมูลไปยังประชาชน คำว่า "สื่อของรัฐ" ตามที่ผู้คนทั่วไปเข้าใจ มีข้อจำกัดในการจัดรายการมากมาย เพราะ "สื่อของรัฐ" ย่อมเป็นไปได้อาจต้องมีปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เพียงแต่จะมากหรือน้อย

วิเคราะห์ตามนโยบายหลักของกรมประชาสัมพันธ์ นโยบายหลักที่สำคัญอย่างหนึ่ง ของการบริหารงานสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย คือการสร้างพันธมิตรร่วมผลิตรายการที่มีคุณภาพ ทั้งจากภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชน และเปิดโอกาสให้ผู้ฟังทั่วประเทศมีส่วนร่วมในรายการ โดยแสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารจากทุกภาคของสังคมเข้าด้วยกัน ซึ่งจะสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างรัฐ ประชาชน และสังคม (สุชาติ สุชาติเวชภูมิ, 2547)

การปฏิบัติหน้าที่ของผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยตามหน้าที่ทั่วไปของสื่อมวลชนที่มีต่อสังคมนั้น มีหลายปัจจัยแวดล้อมที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่ ทั้งปัจจัยแวดล้อมภายใน และภายนอกองค์กร จากการวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย โดยแบ่งเป็นประเภทของรายการที่น่าเสนอคือ

1. รายการข่าว
2. รายการบทความ
3. รายการสารคดี
4. รายการนิตยสารทางอากาศ
5. รายการเพลง

โดยจะวิเคราะห์อุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ ตามกรอบแนวความคิดทฤษฎีเกี่ยวกับองค์กร ผู้ผลิตสื่อมวลชน โดย Danis McQuail (1987) และแนวคิดหน้าที่ทั่วไปของสื่อมวลชน โดย Wilbur Schramm (1972)

รายการข่าว

จากข้อมูลเบื้องต้นของผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ผู้จัดรายการข่าวให้เหตุผลถึงการปฏิบัติหน้าที่ในการเสนอข่าวสาร รายงานเหตุการณ์ให้กับผู้ฟังจำนวนมากได้ทราบ ว่า ดังนี้

เหตุผลในการปฏิบัติหน้าที่

- ต้องการเสนอข่าวให้ผู้ฟังได้รับทราบเหตุการณ์ปัจจุบัน
- เป็นหน้าที่หลักของผู้จัดรายการที่ต้องนำเสนอข่าวที่น่าสนใจ และทันต่อสถานการณ์
- เป็นนโยบายของนายสถานี
- เป็นสื่อของรัฐที่ต้องเสนอข่าวเพื่อให้ประชาชนรับรู้เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน

อุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่

- รายการที่จัดอยู่ไม่ใช่รายการข่าว ให้ข่าวสาร ความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม หรือ

- ไม่มีเจ้าหน้าที่ออกไปหาข่าว
- เครื่องมือสัมภาษณ์ข่าวไม่พร้อม
- ไม่มีนโยบายออกทำข่าว
- ตัดเก็บข่าวจากหนังสือพิมพ์ บางครั้งล่าช้า ทำให้ไม่กล้าเสนอข่าว

ในส่วนของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย นั้น รายการข่าวทั้งภาคบังคับและข่าวต้นชั่วโมง นั้น ผลิตโดยกองข่าวในประเทศเป็นส่วนใหญ่ รายการข่าวที่ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ออกอากาศ ทุกวัน ในช่วงข่าวภาคบังคับ เวลา 07.00-07.30 น. เวลา 12.30-13.00 น. และเวลา 19.00-19.30 น.

ภาคบังคับทั้ง 3 ช่วงเวลา เสนอการรายงานประจำวัน ข่าวต่างประเทศ ข่าวกีฬา บทความ เนื้อหาข่าวสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล บางครั้งเป็นการตอบโต้บางกรณีจากรัฐบาล

นอกจากข่าวภาคบังคับ รายการข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย มีรายการข่าวยามเช้า ออกอากาศเวลา 06.00-07.00 น. เป็นการรายงานข่าวเหตุการณ์ประจำวัน ข่าวประชาสัมพันธ์จังหวัดทั่วประเทศ หากจะนำเสนอข่าวจากส่วนกลางก็จะเป็นเรื่องที่เด่น และผู้คนสนใจมาก กรมประชาสัมพันธ์มีสำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัด ทั่วประเทศ ทุกจังหวัดจะจัดส่งข่าวมาทางโทรสารเพื่อให้บรรณาธิการรายการข่าวยามเช้า คัดเลือกและนำแทรกออกอากาศ ซึ่งทุกข่าวก็จะรายงานเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวของจังหวัดนั้นๆ เนื้อหาเป็นการเผยแพร่งานของรัฐบาล หรือกิจกรรมที่ทางจังหวัดมีในช่วงระยะเวลาสั้นๆ เนื่องจากเวลามีจำกัด กับการที่จะต้องรายงานข่าวที่ส่งมาจากต่างจังหวัดด้วย เนื้อหาข่าวในรายการ “ข่าวยามเช้า” จึงเน้นได้เฉพาะข่าวคราว ความเคลื่อนไหวจากจังหวัดต่างๆ ข่าวการเมืองถูกนำเสนอหน่อย เนื่องจากการนำเสนอการเผยแพร่ของรัฐบาลก็เป็นหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติของรายการ “ข่าวยามเช้า”

ผู้ดำเนินรายการข่าวยามเช้า ชัยวัฒน์ รัตนประสิทธิ์ เคยพูดถึงตนเองว่า “ผมเป็นคนพูดเร็ว พูดรวบคำนะ ไม่ใช่ลักษณะผู้ประกาศที่ดีหรอก แก่ไม่หาย” (ชัยวัฒน์ รัตนประสิทธิ์, 2547)

การพูดเร็ว รวบคำของชัยวัฒน์ รัตนประสิทธิ์ ก็กลับเป็นเอกลักษณ์ที่คนฟังคุ้นเคย ถือว่าเป็นลักษณะเฉพาะตัวของเขา ที่เขาเองมองว่า เป็นข้อบกพร่อง กลับไม่ได้สร้างปัญหา อุปสรรค ให้กับชัยวัฒน์ รัตนประสิทธิ์

“เรื่องเนื้อหาของข่าว เนื้อหาของสถานการณ์ พี่ว่ามันไม่มีปัญหาอยู่แล้ว พี่เองก็จะรู้ว่าจะเสนออะไรที่มันจะอยู่ได้ เข้าทางไง...เสนอเนื้อหาอะไรก็ถือว่าถูกหมดนะ เพราะคนเขียนข่าวให้อ่านเขาก็จะคำนึงถึงจุดสำคัญที่ว่า เราเป็นสื่อของรัฐ ข่าวที่ออกไปจะต้องสนับสนุนงานของรัฐบาล” (ชัยวัฒน์ รัตนประสิทธิ์, 2547)

รายการข่าวภาคบังคับ มีผู้จัดรายการข่าวเพียงพอดูโดยจัดเป็นเวรข่าวในแต่ละวัน แต่ในส่วนรายการข่าวยามเช้าซึ่งเป็นที่นิยมของผู้ฟังทั่วไปนั้น มีผู้จัดรายการเพียงสองคน ซึ่งผู้จัดรายการสองคนนี้ยังมีหน้าที่อื่น นอกจากการจัดรายการข่าวยามเช้า เช่น บางครั้งต้องออกไปถ่ายทอดรายการถ่ายทอดข่าวนอกสถานที่ การเตรียมตัวนำเสนอข่าวในช่วงเช้ามีดของวัน

“เรื่องที่เป็นปัญหาสำหรับพี่ ก็เรื่องคนทำงานนะ ทุกวันนี้เราจัดรายการข่าวทุกวัน คนจัดรายการข่าวยามเช้าก็สลับกันทุกวัน มีกันแค่สองคน มันก็อยากทุ่มเทนะ แต่บางที่งานอื่นเราก็ต้องต้องทำ ครั้นที่จะไปฝากเขา เขาก็เต็มกลืน แต่ถ้ามีคนช่วยจัดเพิ่มน่าจะดี แต่ต้องเป็นคนทุ่มเท เสียสละนะ ข่าวเรามันถึงจะดีได้” (ชัยวัฒน์ รัตนประสิทธิ์, 2547)

นอกจากรายการข่าวยามเช้า สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยมีรายการ “หมุนตามวัน” ซึ่งเป็นรายการข่าวในช่วงเวลา 17.00-19.00 น. ออกอากาศทุกวัน เป็นรายการข่าวที่ได้รับความนิยมมากในต่างจังหวัด รายการ “หมุนตามวัน” ดำเนินรายการโดย สัญญา ภักดีโพธิ์ โดยมีทีมงานผู้จัดรายการของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ช่วยเหลือในด้านการประสานงาน จัดหาข้อมูล ลักษณะของรายการเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้สื่อข่าว ผู้จัดรายการต่างจังหวัด ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของทั้งกรมประชาสัมพันธ์ และ หน่วยงานอื่นๆ มีโอกาสโทรศัพท์ เข้ามารายงานสดในรายการ เป็นการเล่าเหตุการณ์ รายงานข่าวที่เกิดขึ้น และประชาสัมพันธ์ให้คนทั่วไปได้ทราบ ทำให้รายการ “หมุนตามวัน” มีเนื้อหาที่หลากหลายในการนำเสนอ

“ส่วนมากปัญหาเรื่องเนื้อหาข่าวมันไม่ค่อยมีนะ เพราะข่าวที่รายงานเข้ามาส่วนใหญ่ก็เผยแพร่ของรัฐบาล นโยบายมากกว่านะ คือรายการหมุนตามวันนี้ ตอนแรกผู้บริหารก็จะให้เป็นรายการที่ออกทุกสถานีฯ ทั่วประเทศ ประกาศไปอย่างงั้นแหละ แต่พอเอาเข้าจริงๆ มันก็ไม่มีอย่างงั้น ทุกวันนี้ก็มีบางสถานีเท่านั้นที่ออกอากาศ ใจพี่มันก็อยากให้เป็นอย่างที่บอกไว้แต่แรก แต่ตอนนี้มันก็ได้แค่นี้เอง นโยบายมันเปลี่ยนไป อุดมการณ์มันก็เลยต้องปรับตามไปด้วย” (สัญญา ภักดีโพธิ์, 2547)

การปฏิบัติหน้าที่ของผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ประเภทการรายงานข่าวทุกรายการ เป็นเพียงผู้จัดรายการด้านข่าว รายงานข่าว รายงานสถานการณ์ทุกวัน โดยมากแล้ว ไม่มีแรงกระแทกจากภายนอกองค์กรมากนัก เนื่องจากเป็นรายการที่ทำตามกระแสของรัฐบาล เผยแพร่ของรัฐบาล หรือให้ความรู้ทั่วไป

จากการสัมภาษณ์ก็ทำให้ทราบข้อเท็จจริง ความต้องการบางประการของผู้จัดรายการด้านข่าวที่มีความเห็นตรงกัน โดยเฉพาะเรื่องขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

“ปัญหาของรายการข่าวมันน้อย ไม่เหมือนคนจัดด้านอื่น ปัญหาส่วนมากมันก็อยู่ที่ขวัญกำลังใจนะ อย่างที่นี่ ทำงานกันเหมือนทำคนเดียวเลยนะ จัดรายการเอง เชิญแขกเข้ารายการเอง มีปัญหาอะไรก็แก้เอง คือว่าครบวงจรในคนเดียว แต่มันไม่ไหวใจ อีกอย่าง มาคิดเรื่องขวัญกำลังใจนะ เงินเดือนเราก็คែนี้ เบี้ยเลี้ยงได้วันละ 90 บาท ทำงานหนักมาก แต่ก็ใจรัก ทำได้ แต่ถ้าเป็นไปได้นะก็อยากให้ผู้บริหารเขาพิจารณาตรงนี้สักหน่อย พวกที่ทำงานหนักแล้ว ผลตอบแทนก็น่าจะคุ้มนะ” (สัญญา ภักดีโพธิ์, 2547)

“รายการรายงานมันปัญหาน้อย พี่ว่าความดีความชอบนะ สำหรับคนจัดรายการ บางทีก็ถูกมองข้ามไป พวกที่ทำงานหนักมาก ถ้าได้ความดีความชอบพอเหมาะพอควรก็น่าจะช่วยให้มีกำลังใจทำงานนะ” (ชัยวัฒน์ รัตนประสิทธิ์, 2547)

ส่วนเรื่องเครื่องมือ เทคโนโลยีที่จะสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยด้านข่าว ก็ทราบว่าเครื่องมือก็เป็นที่น่าสนใจ เนื่องจากใช้ระบบคอมพิวเตอร์มาช่วยในการจัดรายการ หากจะลำบากก็ตอนออกปฏิบัติงานนอกสถานที่

“เครื่องมือเครื่องใช้ไม่ค่อยสะดวกเท่าไร คือว่าเป็นปัญหาก็คือได้ คือมีเทป ชุดไม่ค่อยอยู่ไม่ก็ชุด ถ้ามีข่าวรายงานสถานการณ์ข้างนอก เราออกสนามก็ต้องขอยืม หรือนัดกันให้ดีกว่าใครจะไปวันไหน บางทีมันก็ทำให้งานเราเสียได้นะ ถ้าเป็นไปไม่ได้เครื่องมือเครื่องใช้พวกนี้ถ้ามีครบ งานมันก็จะดีกว่านี้” (ชัยวัฒน์ รัตนประสิทธิ์, 2547)

เนื่องจากรายการหมุนตามวันเปิดโอกาสให้ผู้สื่อข่าว และเจ้าหน้าที่โทรศัพท์เข้ามารายงานสดออกอากาศ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จึงเปิดสายโทรศัพท์จำนวน 5 เลขหมาย ให้ผู้ที่ต้องการรายงานข่าว รายงานเหตุการณ์โทรศัพท์เข้ามารายงาน ในระยะแรกๆ ปัญหาของผู้รายงานแต่ละคนพยายามจองสายโทรศัพท์ไว้เพื่อจะได้ออกอากาศแม้ต้องเสียค่าโทรศัพท์ทางไกล แต่ปัจจุบัน สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยได้ใช้วิธีให้สำนักงานประชาสัมพันธ์ทั่วประเทศ หรือผู้สื่อข่าวที่ประสงค์จะรายงานสด ให้ส่งโทรสารแจ้งเนื้อหา รายละเอียดมาที่สถานี แล้ว ทางสถานีก็จะจัดสรรคิวการออกอากาศให้ และเป็นผู้โทรไปขอสัมภาษณ์ หรือโทรไปให้ผู้สื่อข่าว หรือผู้ที่จะรายงานได้รายการ โดยไม่ต้องรอให้ทางผู้รายงานเป็นคนต่อสายเข้ารายการให้เกิดความสับสน

“ตอนนี้ เรื่องการรายงานทางโทรศัพท์ มันก็ โอเค แต่เสียดายนะ เงินหลวงทั้งนั้น ใช้เวลา โทรมานก็เสียดายสตรงค์เหมือนกัน ที่จริงเราเคยทำเรื่องขึ้นไปขอเลขหมายที่เป็นสี่ตัว อย่างที่หน่วยงานอื่นๆ เขามีกัน แต่ก็ไม่ได้รับอนุมัตินะ ผู้บริหารเขาไม่คิดอย่างเรา ทุกวันนี้ เรื่องโทรศัพท์ปัญหามัน ลดไปมาก แต่ที่ก็ว่ายังเป็นปัญหาอยู่นะ บางทีก็ต้องใช้มือถือ โทรศัพท์เรา โทรศัพท์เขา วุ่นวายเหมือนกัน ถ้าเป็นไปได้ก็อยากได้แบบสี่เลขหมาย นะ” (สัญญา ภักดีโพธิ์, 2547)

รายการประเภทข่าวของผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ต้องผ่านกระบวนการทำงานข่าว มีการกรองข่าวเป็นชั้นๆ มีการทำหน้าที่ผู้กรองสาร ตั้งแต่ผู้สื่อข่าวเป็นต้นมา ซึ่งเป็นการควบคุมภายในองค์กร และจากตัวผู้ปฏิบัติเอง ที่มีความคิดที่ไม่เปลี่ยนแปลงเรื่องสื่อของรัฐ กรมประชาสัมพันธ์เป็นสื่อมวลชนของรัฐบาลที่ควรเสนอข่าวของรัฐบาลเป็นหลัก แม้ผู้จัดรายการ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จะพยายามทำตัวเป็นกลางด้วยการเสนอข่าวในอีกซีกหนึ่ง หรือข่าวของฝ่ายค้าน แต่ก็เสนอเพียงเล็กน้อย เนื่องจากผู้จัดรายการข่าวเองก็ไม่แน่ใจว่า หากเสนอข่าวโจมตีรัฐบาลรุนแรงแล้ว จะมีผลกระทบต่อตัวเองหรือไม่

หากจะพิจารณาเรื่องผู้ฟัง พบว่า รายการข่าวทั้ง 2 รายการ มีผู้ฟังกลุ่มเป้าที่ส่วนมากอยู่ต่างจังหวัด บางครั้งก็ได้เสียงตำหนิจากผู้ฟังในกรุงเทพฯ ว่า น่าจะปรับลักษณะการจัดทำรายการเน้นการเสนอข่าวของกรุงเทพฯ บ้าง

“บางทีคนฟังเขาก็ไม่เข้าใจนะ แต่พี่เองไม่เคยโดนว่าหนักๆ เรื่องเนื้อหา มันก็เลยยังอยู่ได้ ไม่เป็นปัญหาเท่าไร รูปแบบรายการก็ไม่ต้องปรับ คิดว่าคนฟังเขารู้จักเรา รับเราได้ ทุกวันนี้ “ข่าวยามเช้า” คนฟังก็เยอะเหมือนกัน ให้กำลังใจ และเป็นแฟนรายการก็มากเหมือนกันนะ ถือว่า คนฟังไม่ผลัดดันพี่นะ ให้กำลังใจมากกว่า” (ชัยวัฒน์ รัตนประสิทธิ์, 2547)

“พี่ไม่รู้ละ ว่าคนฟังเขาจะคิดยังไง เรานำเสนอแต่งงานของภาคราชการเป็นส่วนใหญ่ คนฟังก็ฟังตามที่จังหวัดเรา จังหวัดเขาทำงานโน้นงานนี้ ใครทำอะไร รายการมันเหมือนอยู่กับการรายงาน บางทียังคิดเลยว่า มันเป็นรายการ หมุนไปวันๆ หรือเปล่า จริงๆ นะ คิดอย่างนั้นจริงๆ เราพูดอย่างงี้ ใจเรารักงานนะ ไม่ได้หนีอยู่กับงาน แต่เป็นห่วงคนฟังว่า มันจะเข้าไปไม่ลึกถึงคนฟังทุกคนอย่างที่เคยตั้งใจไว้แต่แรก มันเหมือนส่วนราชการมารายงานกันเองมากกว่า” (สัญญา ภักดีโพธิ์, 2547)

"รายการมันก็นำเสนอในรูปแบบนี้อยู่แล้ว ก็ไม่รู้จะไปแข่งกับใครนะ พี่ไม่อยากพูดถึงคู่แข่งอื่นๆ ยิ่งเอกชนก็ยิ่งไม่ต้องพูดถึง เขาไม่ลำบากเหมือนเรา ทุกวันนี้พี่ก็มีทีมนะ แต่เราเป็นคนจัดรายการ เราจะรู้ว่า เราจะพูดอะไรกับใคร ตอนไหน ก็อดทำเองไม่ได้ แต่ที่อื่นเขาคงมีทีม และผู้จัดรายการก็คงรอแค่การนำเสนอออกทางสื่อแค่นั้นเอง" (สัญญา ภัคดีโพธิ์, 2547)

รายการ "ข่าวยามเช้า" และรายการ "หมูนตามวัน" ทั้งสองรายการไม่เคยออกไปวิเคราะห์ผู้ฟัง ได้แต่วิเคราะห์กันตามเนื้อหาของรายการที่ออกว่า ได้รับความนิยม รายการ "หมูนตามวัน" เองก็วิเคราะห์จากการที่ผู้สื่อข่าว หรือสำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดต่างๆ พยายามที่จะขอคิวรายงาน ทำให้คิวรายงานแน่น รายการก็คาดการณ์ว่าจะมีผู้ฟังที่ฟังรายการให้สนใจมาก

รายการบทความ

จากข้อมูลเบื้องต้นของผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ที่ปฏิบัติหน้าที่จัดรายการบทความทั่วไป ของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยทั่วประเทศที่ได้ทำการสำรวจเป็นข้อมูลเบื้องต้น

เหตุผลในการปฏิบัติหน้าที่

- ได้รับมอบหมายจากทางสถานี
- ต้องการขยายงานของรัฐบาล
- เป็นนโยบายของกรมประชาสัมพันธ์ / หน่วยงาน / สถานีฯ ที่ต้องเผยแพร่ นโยบายของ

รัฐไปสู่ประชาชน

- เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในโครงการต่างๆ ของรัฐ
- ต้องการให้ผู้ฟังได้รับประโยชน์จากการรับฟังเพื่อเพิ่มพูนความรู้ และนำมาใช้ในชีวิต

ประจำวัน

อุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่

- ไม่มีข้อมูล
- ขาดคนค้นข้อมูล
- รายการประจำมีมากอยู่แล้ว

- ไม่มีเจ้าหน้าที่เฉพาะด้านที่ทำหน้าที่ค้นหาข้อมูลหรือคอยติดตามข้อมูลใหม่ๆ ที่จะนำเสนอในบทความ
- เวลาที่ออกอากาศไม่เหมาะกับรายการรูปแบบนี้
- เวลาในการนำเสนอรายการไม่เพียงพอ
- ได้รับนโยบายจากผู้บริหารแต่ไม่ได้เอื้อรายละเอียด
- ไม่ได้ทำความเข้าใจกับสถานีวิทยุในส่วนภูมิภาค ทำให้สถานีวิทยุในส่วนภูมิภาคจัดรายการโดยได้ข้อมูลไม่ครบ หรือยกเลิกรายการ ไม่จัด

ในส่วนของการบริหารที่ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยผลิตโดยส่วนผลิตรายการ โดยบทความที่ผลิตนั้น มีทั้งที่กรมประชาสัมพันธ์เป็นผู้มอบหมายให้ผลิต และจากหน่วยงานภายนอกเป็นผู้ขอความร่วมมือให้ผลิต ปัจจุบันผู้เขียนบทความมีหน้าที่ทั้งเป็นผู้เขียนและเป็นผู้จัดรายการบทความ การจัดการรายการบทความนั้นปัญหาอุปสรรคที่สำคัญคือ จำนวนบุคลากรที่ไม่เพียงพอ การจัดเวรผู้จัดรายการบทความจำเป็นต้องสลับกัน ทำให้เกิดปัญหาตามมาหลายประการ

“รายการบทความส่วนมากเนื้อหาจะไม่ค่อยกระทบอะไรมาก เพราะไม่กรมฯ เราเอง ก็กรมอื่นที่เขาขอให้เราอ่าน หรือ ทั้งเขียนบท ทั้งอ่าน เนื้อหาก็คงว่าไปตามนั้น เออ... บางทีมันก็กระทบเนื้อหาเหมือนกันนะ อย่างเช่น บางครั้งที่ เกิดเหตุการณ์อะไรที่หน่วยงานเขาต้องการเสนอข่าวซ้ำๆ เราก็ต้องว่าไปตามข่าว เลี่ยงไม่ได้ เพราะผู้บริหารเป็นคนสั่งการลงมาเราก็ต้องสนองนโยบาย บางทีก็มาคิดว่า เออ ... เราฟังเรายังเบื่อเลย แล้วคนฟังที่เปิดสถานีฟังเราทุกคนเขาก็คงเบื่อเหมือนกันนะ.. ตรงนี้มันแก้ไม่ได้ ยิ่งกรมเรามีนโยบายในการให้ความร่วมมือในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์มากเท่าไร เราก็ต้องว่าไปตามเนื้อหาของหน่วยงานที่เขามอบให้เรานะ” (ปราณี ศรีสุกใส, 2547)

ลักษณะของการทำงานของผู้จัดรายการบทความของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย นั้น มีหน่วยงานทั้งในกรมประชาสัมพันธ์ และหน่วยงานราชการ ภาครัฐ รัฐวิสาหกิจอื่นๆ เป็นผู้ขอให้ส่วนผลิตรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเป็นผู้เขียนบทความ บุคลากรที่มีหน้าที่เขียนบทความออกอากาศในบางครั้งต้องเป็นผู้จัดรายการด้วย ทำหน้าที่ทั้งเขียนสคริป ค้นหาข้อมูล บางครั้งต้องพิมพ์งานเอง ปริมาณงานที่มากล้นเหลือ เนื่องจากหน่วยงานต่างๆ ประสงค์ที่จะให้ออกบท

ความของหน่วยงานของตนในเวลาอันรวดเร็ว นอกจากนั้น บางหน่วยงานยังย้ำว่า ออกแทรกให้ด้วยในหลายๆ ช่วง ยิ่งเป็นการเพิ่มภาระแก่ผู้จัดรายการบทความ เนื่องจากต้องเก็บงานที่ไม่เร่งด่วนไว้ และรีบเร่งจัดสรรงานต่อไป

“งานมันมากจนล้น แล้วเราก็ต้องปลีกเวลามาทำงานอื่นด้วย อย่างพิมพ์นี่ พี่ก็ต้องลุยกันเอง เพราะกว่าจะส่งพิมพ์ กว่าเจ้าหน้าที่เขาจะพิมพ์ให้มันก็ช้าแล้ว ถ้าจะว่าคนไม่พอมันก็อีกส่วนหนึ่ง แต่ที่ว่านะ คนไม่พอก็จริง แต่ถ้าได้คนพอ แต่เขาไม่สามารถที่จะรองรับงานเราได้ มันก็ยิ่งช้าไปใหญ่ ถ้าเป็นไปได้นะ พี่อยากมีคั่นช่วยคั่นข้อมูล อย่างเช่น บทความเรื่องนี้ ก็มอบให้เจ้าหน้าที่อีกคนหนึ่งหาข้อมูล แล้วเราก็นำข้อมูลมาจัดให้ดี แล้วก็ผลิต จัดรายการได้ แต่ก็อีกแหละ คือมันบอกกันยาก เราต้องการให้บทความเราออกมาในแนวนี้ แต่คนคั่นข้อมูลไม่คิดอย่างเรา ก็มีปัญหาอีก เพราะงานของผู้จัดรายการบทความนี้มันถึงได้มากอยู่อย่างนี้” (ปราณี ศรีสุกใส, 2547)

“ผู้อ่านบทความมีน้อย แต่ยังไงก็ต้องสลับกันอ่านไป บทความนี้บางครั้งเราไม่ได้เขียนบทความเอง เพราะฉะนั้น ก็กำหนดไม่ได้ว่าอยากอ่านแบบไหน แต่ที่น่าเป็นห่วงคือ หลายๆ หน่วยงานเขาขอความร่วมมือในการจัดรายการบทความเผยแพร่ เราก็ต้องว่าไปตามนั้น แต่เราเลือกเรื่องที่จะอ่านไม่ได้ที่สำคัญ บางทีนะน้ำเสียงมันไม่ได้เลยกับการอ่านบทความในแนวนั้น แต่ทำไฉนได้นะ คนน้อยก็จำเป็นต้องทำกันไป บางทีนะบทความที่หน่วยงานอื่นเขาผลิตมาเขาก็ใช้บทความซ้ำๆ กัน แก่แคว้นที่อย่างวันครบรอบกระทรวงนี้ ปีที่แล้วกับบทความนี้ ปีนี้ก็เอาอีกแล้ว เหมือนเดิม เรากลัวคนฟังเขาจะรู้เหมือนกันนะ อ่านไปก็กังวลใจนะ” (อรุณี แดงพันธ์, 2547)

“บทความก็จะเขียนขึ้นมาตามแนวของรัฐบาล บางครั้งพี่ก็คิดว่า มันไม่ใช่เนะ มันน่าจะเป็นอย่างนั้น อย่างนี้ แต่มันก็เปลี่ยนเนื้อหาไม่ได้ บางทีก็อึดอัด อ่านไปใจก็คิดว่ามันไม่ใช่ ทำให้บางครั้งไม่อยากอ่านก็มีเนะ” (อรุณี แดงพันธ์, 2547)

ผู้จัดรายการบทความของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยได้รับการสั่งงานตามสายงานการบังคับบัญชาจากหลายหน่วยงาน ส่วนมากแล้วการสั่งงานก็จะปฏิบัติตามสถานการณ์นั้นๆ ความเป็นสื่อของรัฐ หลายๆ รายการก็มักจะถูกแทรกแซงและมีบทบาทในการกำหนดเนื้อหาตลอดจนเป็นปัญหาเกี่ยวกับการจัดรายการบทความ โดยเฉพาะหากเกิดเหตุการณ์สำคัญ ที่เกี่ยวกับรัฐ

บาล บทความที่ออกทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยก็จะออกเกี่ยวกับเรื่องนั้นบ่อยมาก มีทั้งทำความเข้าใจ แก้อัปเดตข่าว ตลอดจนปรับเปลี่ยนประเด็นชักจูงให้ผู้ฟังคิดตาม

รายการสารคดี

จากข้อมูลเบื้องต้นของผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ผู้ที่จัดรายการให้เหตุผลถึงการจัดรายการสารคดี ดังนี้

เหตุผลในการปฏิบัติหน้าที่

- เป็นนโยบายของสถานีที่ต้องมีรายการสารคดี
- ต้องการจัดรายการให้เข้ากับสถานการณ์
- มีข้อมูลในเรื่องนั้นๆ อยู่แล้วจึงนำมาเรียบเรียงและออกอากาศได้

อุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่

- ข้อมูลไม่มี
- ไม่มีผู้ค้นข้อมูลให้
- สารคดีเป็นเรื่องที่ทำยาก เสนอแล้วกลัวข้อมูลผิดพลาด
- บางสถานีมีหน่วยงานอื่นๆ ผลิตสารคดีส่งให้อยู่แล้ว จึงไม่ต้องจัดรายการสารคดีเอง
- อุปกรณ์สัมภาษณ์ไม่ทันสมัย ไม่เหมาะกับการเก็บข้อมูลมาจัดรายการสารคดี
- สถานีไม่มีงบประมาณผลิตสารคดี

ในส่วนของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย มีรายการสารคดีหลายรายการที่เป็นที่รู้จัก อีกหนึ่งรายการที่โดดเด่นคือ รายการ “จากฟ้าสู่ดิน” ดำเนินรายการโดยพัชรินทร์ เชยกลิ่นเทศ เป็นรายการที่ได้รับความนิยมของผู้ฟังอีกรายการหนึ่งออกอากาศในวันอาทิตย์ สัปดาห์ที่ 1,3,4,5 ของเดือน เวลา 08.30-09.00 น. เป็นรายการรูปแบบสารคดี มีการใช้เทคนิคเสียงหลายชนิดมาประกอบในรายการ มีการพูด การบรรยาย การสัมภาษณ์บุคคลต่างๆ รวมทั้งมีการใช้ดนตรีแทรกด้วย สิ่งสำคัญในรายการที่เป็นเอกลักษณ์ คือ การนำเสียงของผู้ที่ได้รับความประโยชน์ จากโครงการในพระราชดำรินั้นๆ โดยผู้จัดรายการสารคดีจะต้องลงพื้นที่ไปทำการสัมภาษณ์ บันทึกเสียง ประชาชนที่เกี่ยวข้องเอง การเดินทางไปในแต่ละครั้งเป็นพันๆกิโลเมตร เสียงอันตรราย ซึ่งถือเป็นปัญหาหนักยิ่งของผู้จัดรายการสารคดี “จากฟ้า สู่ดิน” แต่เมื่อได้รับทราบความคิดเห็นแล้ว ผู้จัดรายการสารคดี “จากฟ้า สู่ดิน” มีกำลังใจ

ในการปฏิบัติหน้าที่มาก เนื่องจากเป็นโครงการที่เกี่ยวข้องกับโครงการในพระราชดำริ จึงทำให้ผู้ฟังกลุ่มเป้าหมายติดตามรับฟัง และเขียนจดหมาย ไปรษณียบัตรมาแนะนำทางรายการ ต้องการให้ออกเรื่องในลักษณะใด ซึ่งผู้จัดรายการก็จะคัดเลือกและนำเข้าพิจารณากลับกรองต่อไป

“เป็นนโยบายของกรมประชาสัมพันธ์ นะ ที่มีความตั้งใจจะเผยแพร่พระราชกรณียกิจของพระองค์ท่าน เป็นรายการที่เกี่ยวกับองค์พระมหากษัตริย์ และพระราชวงศ์ ถึงไม่มีผลกระทบเลยนะ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเมือง เรื่องงบประมาณ ซึ่งตอนแรกก็ลำบากเหมือนกัน แต่ตอนนี้ก็ได้งบประมาณมาสนับสนุน การจัดหาข้อมูล เครื่องมือเครื่องใช้ก็ถือว่าสมบูรณ์ เพียงแต่ต้องมีทีมที่จะหาข้อมูลเพื่อนำมาจัดทำเป็นสารคดี เรื่องเนื้อหาของรายการก็ไม่มีปัญหา” (พัชรินทร์ เขยกลินเทศ, 2547)

นอกจากรายการสารคดี “จากฟ้าสู่ดิน” แล้วสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ก็มีการผลิตรายการสารคดีทั่วไปสนับสนุนให้กับหน่วยงานทั้งภายในกรมประชาสัมพันธ์และหน่วยงานที่ขอความร่วมมือ ให้ผลิตรายการสารคดี เนื่องจากผู้จัดรายการสารคดีเป็นผู้ที่มีหน้าที่ ต้องจัดรายการบทความด้วยหน้าที่จึงซ้อนกันอยู่ ปัญหาใหญ่ของผู้จัดรายการสารคดีทั่วไป คือปริมาณงานที่มากมายจนไม่สามารถจัดสรรให้ผู้จัดรายการสารคดีทำงานโดยราบรื่นได้ รายการสารคดี ทั่วไป ออกอากาศในหลายๆ ช่วงเวลา ในทั้งสัปดาห์ และเดือน

“ปัญหาเรื่องนโยบายก็มีบ้าง ตอนนี้นักรมเรามีนโยบายที่จะร่วมมือในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานภายนอกมากยิ่งขึ้น มันเป็นปัญหา ตรงที่ว่า เราอยากได้คนทำงาน แต่คนทำงานก็คิดไม่ตรงกับเรา งานจัดรายการสารคดี เป็นงานที่ต้องใช้ความคิด ใช้เวลา แต่ ปริมาณงานที่มันมากทำงานไม่ทันก็ทำให้เราเครียดนะ” (พิไลสิริ ทองพรม, 2547)

ผู้จัดรายการสารคดี มีลักษณะเช่นเดียวกับผู้จัดรายการบทความ คือ ขาดความเหมาะสม โดยเฉพาะในเรื่องสิ่งแวดล้อม บรรยากาศในการทำงาน

“งานเรามันต้องใช้สมาธิมาก แต่ดูห้องทำงานเป็นห้องกระจก บานใหญ่ ใครผ่านไปผ่านมา ก็ต้องแวะมาทัก มาพูดคุย ซึ่งเราก็เลี่ยงไม่ได้ ซึ่งตอนนี้ก็แก้ปัญหามาโดยการปิดม่าน ตัดการติดต่อ อีกรูปแบบโทรศัพท์ก็เป็นปัญหา โทรศัพท์เข้ามาเยอะมาก วังรับโทรศัพท์ แล้วก็ต้องกลับมาทำงาน มันก็ขาดสมาธิในการทำงานให้ต่อเนื่อง งานที่ออกมามันก็ไม่ได้ร้อยเปอร์เซ็นต์อย่างที่คิด” (พิไลสิริ ทองพรม, 2547)

รายการสารคดีทั่วไป ที่ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย หากเป็นหน่วยงานภายนอกกรมประชาสัมพันธ์ ก็จะมีงบประมาณในการดำเนินงาน ผู้บริหารเป็นผู้ตัดสินใจร่วมมือเผยแพร่แล้ว มอบหมายมายังส่วนผลิตรายการหรือหากเป็นหน่วยงานอื่นขอความร่วมมือให้เผยแพร่ ก็จะมีงบประมาณ ซึ่งผู้จัดรายการบทความจะไม่ได้เป็นผู้รับไว้ ถึงแม้ว่าผู้จัดรายการสารคดีจะไม่ได้เป็นผู้รับเงินงบประมาณ แต่ผู้จัดรายการสารคดีจะต้องจัดทำข้อมูลที่จะออกในสารคดี ให้ตรงตามความต้องการของผู้ให้ทุน

“เรื่องคนให้ทุน ก็เป็นปัญหาเหมือนกันนะ เนื่องจากเมื่อเขาให้ทุนเรามาเราก็ต้องทำตามที่เขาต้องการนะ แทนที่เนื้อหาบทความมันจะออกมาตามที่เราชอบ มันก็ทำไม่ได้ เพราะต้องไปอิงกับเนื้อหาที่เขาขอให้เราออกอากาศให้ ยิ่งบางที่ไม่เข้าใจ ยิ่งแล้วใหญ่ สิ่งให้ออกให้บ่อยๆ แหม เราก็กลัวคนฟังจะเบื่อ เรายังเบื่อเลย”

จะเห็นได้ว่า เนื้อหาของรายการสารคดีนั้น ยิ่งเป็นรายการสารคดีที่สถานีให้ความร่วมมือกับหน่วยงานที่ใช้งบประมาณแล้ว เนื้อหาของรายการก็ยิ่งจะต้องเป็นไปตามความต้องการของหน่วยงานนั้นๆ ความต่อเนื่องของการนำเสนอรายการจึงมีน้อย ผู้จัดรายการสารคดีเองก็จะทราบดี แต่เนื่องจากเป็นนโยบายระดับกรม ก็จะต้องปฏิบัติ ทั้งๆ ที่ในความเห็นของผู้จัดรายการแล้ว บางที่ไม่เห็นด้วยกับเนื้อหา และช่วงเวลาที่สารคดีออกไป

รายการนิตยสารทางอากาศ

ข้อมูลเบื้องต้นในการจัดรายการนิตยสารทางอากาศ ของผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

เหตุผลในการปฏิบัติหน้าที่

- เป็นนโยบายของกรมประชาสัมพันธ์
- เพื่อที่จะนำเสนอเรื่องราวความรู้กับความบันเทิงมานำเสนอในรายการ
- ต้องการให้ผู้ฟังได้รับประโยชน์ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ และนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน
- นำเสนอ เรื่องใหม่ๆ ที่น่าสนใจแก่ผู้ฟัง
- ดึงดูดผู้ฟังให้สนใจรายการ
- จูงใจประชาชนให้พัฒนาคุณภาพชีวิต

อุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่

- มีความขัดข้องเนื่องจากเวลาที่ออกอากาศไม่เหมาะสมกับรายการรูปแบบนี้
- ขาดข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ ที่ทันสมัย ไม่มีเจ้าหน้าที่ที่จะค้นหาข้อมูลมานำเสนอ
- ที่สถานีไม่มีข่าวสารที่ทันสมัยที่ได้จากสื่อต่างๆ จึงไม่สามารถประยุกต์ข้อมูลมาจัดเป็นรายการนิตยสารทางอากาศได้
- นายสถานีเน้นรายการที่เป็นสารคดี หรือบทความ หรือข่าวมากกว่า

ในส่วนของผู้จัดรายการนิตยสารทางอากาศ ของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย นั้น รายการที่ได้รับความนิยมมาก คือรายการ "บอกเล่าเช้านี้" รายการ "บอกเล่าเช้านี้" จัดโดยสนธยา ศรีเวียงธวัช ออกอากาศทุกวัน เวลา 06.00-07.00 น. ลักษณะของรายการเป็นรายงานสถานการณ์ทั่วไป สลับกับการรายงานราคาสินค้าจากตลาดสี่มุมเมือง และ การประชาสัมพันธ์เรื่องทั่วไปของกรมการขนส่งทางบก เป็นรายการที่ได้รับความนิยมในต่างจังหวัด โดยบุคคลลักษณะของ สนธยา ศรีเวียงธวัช เป็นกันเอง พูดคุยสนุกสนาน ผู้รายงานราคาสินค้า มีลักษณะเดียวกันคือ เป็นผู้ที่สามารถพูดคุย ได้ตอบได้สนุกสนานทุกเรื่อง รายการเล่าข่าวเช้านี้มีความแปลกใหม่คือ มีการสอนภาษาอังกฤษสำหรับชาวบ้าน เป็นคำง่าย ๆ สำนวนง่าย ๆ สนธยา ศรีเวียงธวัช มีความตั้งใจที่จะจัดรายการเป็นรายการสด ไม่ใช่เทป ซึ่งปัจจุบันก็ยังเป็นเช่นนั้น

"รายการที่เกิดจากท่านอธิบดี เรียกที่ไปคุยด้วย ว่าช่วงเช้าๆ นี้อยากให้มีรายการแนวคุณปริชา คุยเรื่องสบายๆ ตอนเช้าๆ พี่มีกำลังใจนะ สำหรับคนฟัง เคยไปต่างจังหวัด ตอนเช้าเขาเปิดรายการพี่ทางหอกระจายข่าวก็เป็นปลื้มทั้งๆ ที่เราไม่ได้ขอความร่วมมือไปนะ" (สนธยา ศรีเวียงธวัช, 2547)

รายการเล่าข่าวเช้านี้ สนธยา ศรีเวียงธวัช เป็นผู้จัดรายการเพียงคนเดียว โดยหน้าที่ราชการแล้ว สนธยา ศรีเวียงธวัช รับราชการอยู่ที่สถาบันการประชาสัมพันธ์ กรมประชาสัมพันธ์ ไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่ที่สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย การจัดเวลาของสนธยา จึงเป็นไปอย่างลำบาก

"เรื่องคนนี้มีปัญหา ตอนนีเหมือน วัน แมน ไชว นอกจากพี่ก็มีแค่ช่างเทคนิค แต่ก่อนก็จัดหลายรายการ แต่ตอนนี้เราจัดรายการแล้ว ออกวงสัมภาษณ์เองก็ไม่ได้ แต่ก่อนจัดหลายรายการ ตอนนีก็เหลือแค่รายการเดียว ค้นหาข้อมูลเรามันไม่มีก็อาศัยตัวเองหาข้อมูลจากตรงนั้นตรงนี้" (สนธยา ศรีเวียงธวัช, 2547)

รายการเล่าข่าวเข้านี้ สนธยา ศรีเวียงธวัช เคยใช้อินเทอร์เน็ตเข้ามาช่วยในการจัดรายการ เพื่อให้เป็นรายการในลักษณะนิตยสารอากาศที่ทันสมัย และ ยกกระต๊อบข่าวชาวบ้าน ซึ่งได้รับความนิยมจากผู้ฟังเป็นจำนวนมาก ผู้ฟังกลุ่มเป้าหมายของรายการ เป็นเกษตรกร และเป็นชาวบ้าน มีความชื่นชอบในลักษณะรายการที่สนธยานำเอาอินเทอร์เน็ตมาค้นข้อมูลในรายการ แต่เนื่องจากเกิดข้อขัดข้องเนื่องจากสถานที่ ที่ต้องย้ายจากห้องอัดเสียงเดิมที่มีอุปกรณ์พร้อม เป็นห้องใหม่ที่ไม่มีเครื่องต่อพ่วงอินเทอร์เน็ต รายการเล่าข่าวเข้านี้จึงมีความจำเป็นต้องหยุดการนำเอาอินเทอร์เน็ตมาใช้ร่วมกับการจัดรายการ

“ตอนนี้ที่ก็พยายามใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่นะ คือ ใช้อินเทอร์เน็ตช่วยในการจัดรายการ ก่อนรายการเขาก็หาข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต แล้วเก็บไว้ที่บาร์ข้างล่าง พอเราพูดอะไรที่เกี่ยวข้องก็คลิกขึ้นมา แต่ตอนนี้เขาย้ายห้องอัดไปอีกห้องหนึ่ง เลยไม่ได้ใช้อินเทอร์เน็ตอีกก็เสียดาย คนฟังก็กำลังชอบ โดยเฉพาะกลุ่มเป้าหมายที่เขาเป็นชาวบ้าน เป็นเกษตรกร ถ้าได้รับข่าวสารจากสื่อทันสมัย มันก็ยกระดับการรับข่าวสารของเขาละ” (สนธยา ศรีเวียงธวัช, 2547)

“ปัญหาอย่างหนึ่งคือ เงินสนับสนุน เบี้ยเลี้ยง รายการของพี่นี้เป็นรายการที่นำเสนอนอกเวลาราชการ เงินสนับสนุนได้น้อยมาก พูดถึงนะ มันไม่คุ้มเลย อย่างการเดินทางมาก็ต้องใช้จ่าย ต่างจากเอกชน ถ้าเราจัดอย่างนี้ที่เอกชนก็รวบไป แต่ถ้าข้าราชการก็ถือว่าทำไปเป็นหน้าที่ มันก็เป็นขวัญกำลังใจ ของข้าราชการอย่างเราละ” (สนธยา ศรีเวียงธวัช, 2547)

รายการเล่าข่าวเข้านี้ของสนธยา ศรีเวียงธวัช ก็เป็นเหมือนกับรายการอื่น คือขาดเงินสนับสนุน เนื่องจากเป็นรายการของกรมประชาสัมพันธ์ เงินที่ได้ก็ได้จากเงินงบประมาณ การหารายได้จากผู้สนับสนุนรายการนั้นไม่มี

เนื่องจากรายการเล่าข่าวเข้านี้ เป็นรายการที่มีหลายช่วงรายการ ทั้งช่วงรายงานข่าวทั่วไป รายงานสินค้าทางการเกษตร ภาษาอังกฤษวันละคำ ในช่วงเวลาที่ไม่มากจึงทำให้มีปัญหาเกิดขึ้น เมื่อมีผู้ฟังโทรศัพท์เข้ามาคุยกับผู้จัดรายการ โดยเฉพาะรายการเล่าข่าวเข้านี้จัดเพียงคนเดียวไม่มีทีมงาน นอกจากช่วงควบคุมเสียงคนเดียวจึงมักเกิดปัญหา

“เรื่องผู้ฟังนี้ก็มีปัญหาเพราะผู้ฟังเองต้องการที่จะโทรศัพท์เข้ามาคุย แต่ถือว่ารับสายไม่ทันเวลาน้อย คนให้ความสนใจมาก แล้วพี่พยายามเอาเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยอีก เวลามันน้อย คนฟังคงจิตใจเหมือนกัน ตอนแรกไม่ได้คิดเรื่องนี้ไว้ เพราะไม่รู้อาจจะมีคนสนใจมาก ก็คิดเหมือนกันกลัวผู้ฟังจะไม่ชอบสไตล์การจัดรายการ แล้วมันจะทำให้เราต้องปรับเนื้อหา กลุ่มเป้าหมายเราก็เป็นชาวบ้าน เกษตรกร ก็เลยสบายหน่อยตรงที่คนฟังเขาชอบเนื้อหาที่เราเสนอ ก็ไม่ต้องปรับเนื้อหาเท่าไร เราก็อยากนำเสนอเรื่องในแบบนี้อยู่แล้ว” (สนธยา ศรีเวียงธวัช, 2547)

รายการนิตยสารทางอากาศ ที่ได้รับความนิยมและผู้ฟังให้ความสนใจมากอีกรายการหนึ่งคือ รายการ “ตะวันใหม่” ออกอากาศจันทร์ - ศุกร์ เวลา 06.00 - 06.50 น. จัดรายการโดย มยุรี สุขไชย ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา มยุรี สุขไชย เคยจัดรายการในลักษณะการเปิดเพลงสลับกับการอ่านกลอน ในช่วงค่ำๆ ของวัน ได้รับความสนใจมากจากกลุ่มเป้าหมายมากรายการหนึ่ง รายการตะวันใหม่เป็นรายการที่บอกกล่าวถึงเรื่องต่างๆ ไป เนื้อหาฟังสบาย มยุรี สุขไชย ถือว่ามีผู้ฟังติดตามรายการพอสมควร แต่ในการปฏิบัติหน้าที่ก็มีปัญหาเกิดขึ้นเช่นกัน

“การกำหนดรายการ เป็นการกำหนดที่ไม่ได้อาศัยผู้ฟังเป็นหลัก ถูกกำหนดด้วยเงิน เราต้องการเรื่องที่เราคิดจะพูด แนวจิตวิทยา สัมภาษณ์ เรื่องเบาๆ แต่ทางสถานียังมีนโยบายที่ไม่ตรงกับใจเรา พี่ส่งสารผู้ฟังมาก พี่มีรายการวรรณศิลป์ไม่สิ้นสาย เป็นเรื่องการอ่านลำนำ ประกอบกับเพลงบรรเลง ผู้ฟังมีความสุข ในที่สุดมีรายการมาชื่อเวลา รายการวรรณศิลป์ก็ต้องดไปเป็นรายการเด็ก ความเหมาะสมมันไม่มีเด็กนอนไปแล้ว ผู้ใหญ่ก็ไม่สนใจฟังหรอกนะ เขาเป็นว่า เราขายแค่เวลา แต่ไม่ได้ผู้ฟังกลุ่มเป้าหมาย” (มยุรี สุขไชย, 2547)

มยุรี สุขไชย เคยจัดรายการนำเสนอกลอน ภาษาไทยที่สละสลวยไพเราะ สลับกับเพลงเก่า แต่เนื่องจากการจัดเวลาให้กับรายการอื่น มยุรี สุขไชย จึงไม่ได้จัดรายการที่เชื่อว่ามีผู้ฟังชื่นชอบ

“พี่ไม่ได้เสียใจที่พี่ไม่ได้ทำรายการ ผู้ฟังถูกทิ้ง การเป็นผู้จัดรายการ ถ้าเราไม่ได้ทำตรงนั้น เราก็ทุ่มเวลาให้กับอย่างอื่น สิ่งที่ถูกคำนึงถึงคืองบเท่าไร ให้เราทำอะไร อย่างบางกรมจ้างเราทำรายการ บางครั้งก็เป็นเรื่องเกี่ยวกับหน่วยงานนั้นซ้ำแล้วซ้ำเล่าทั้งวัน หยอดทีละเล็กละน้อย ในที่สุดมันก็เป็นยาดำ ผู้ฟังเขาถามเราก็ต้องบอกตามความจริงว่า เขาจ้างเรา แต่สำหรับพี่นะ พี่คิดว่าเราทรยศกับผู้ฟัง หลังจากที่เราเลิกทำรายการ คนฟังก็ยังมียจดหมายมาถึงเรา นี่ทำให้พี่เศร้าใจมาก เราแก้ไข

อะไรไม่ได้ มันเป็นการตกลงกันในระดับนโยบาย มองไปถึงการบริหาร คุณกำลังทำอะไรอยู่ คุณเล่นอะไรอยู่กับกรมประชาสัมพันธ์ สิ่งที่ทำให้พี่ไม่อยากทำงาน เงินไม่ใช่ปัจจัยแวดล้อมสำคัญ ต่อให้คุณไปรับเงินมาจากใคร แล้วทำให้เราคนติดต่อกฎสัมภาระณ์ ในที่สุดเหมือนเราถูกจ้าง แทนที่เราจะมีความสุขกับการจัดรายการนะ เวลานั้นเรียกไปถามว่าจัดรายการนี้ใหม่ โน่นใหม่เรารู้ว่ารายการแบบนี้มันไม่ใช่ ไม่เหมาะ มันไม่ได้ใจผู้ฟัง เราารู้สึกแย ทำหน้าที่แบบไม่มีความสุข อะไรที่ถูกบังคับ ไม่อยากทำเลย เลี้ยงไม่ได้ ก็ขอเป็นสัปดาห์ละครั้ง พี่ว่าที่สำคัญที่สุดคือผู้ฟังได้ประโยชน์ ถ้าผู้ฟังได้ประโยชน์นะ ขอให้ผู้ฟังฟังเรา ต่อให้พี่ต้องผจญกับอุปสรรคอะไรมากมาย พี่ก็มีความสุข อยากให้ผู้บริหารเขาเห็นเหมือนเรานะ” (มยุรี สุขไย, 2547)

รายการ “ตะวันใหม่” ก็มีความคล้ายกับรายการอื่นหลายๆ รายการของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย คือผู้จัดรายการทำเองเพียงคนเดียว เริ่มตั้งแต่ หาข้อมูล จัดรายการเอง

“บุคลากรน้อย อยากให้เป็นรายการที่มีทีมงาน ควรที่จะมีคนหลายๆ คนช่วยกันหาข้อมูล ถ้าช่วยกันทำก็ดี เราทำคนเดียว มันขาดบุคลากร บุคลากรน้อย ถ้าในแง่ความร่วมมือ เช่น อ่านตรงนั้นตรงนี้ให้หน่อยก็ได้รับความร่วมมือด้วยดี แต่มันก็ได้แค่ฝาก คนที่รับผิดชอบเต็มตัวอย่างเราไม่มี” (มยุรี สุขไย, 2547)

รายการเพลง

ข้อมูลเบื้องต้นของของผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยในการจัดรายการเพลง เป็นดังนี้

เหตุผลในการปฏิบัติหน้าที่

- เป็นนโยบายของทางสถานี
- ผู้ฟังขอให้จัดรายการในแนวนี้
- มีผู้ฟังมาก เป็นจุดสนใจของสถานี
- จัดง่าย ไม่ต้องหาข้อมูลมาก
- เป็นความชอบส่วนตัวจึงขออนุญาตสถานีจัด

อุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่

- สถานีเป็นรายการเพื่อการศึกษา จึงไม่มีเวลาให้จัดรายการเพลง

- แผ่นเสียงเก่า ไม่ทันสมัย
- บางครั้งช่างเทคนิคควบคุมเสียงมีภารกิจ เนื่องจากขาดบุคลากร ผู้จัดรายการต้องจัดรายการเอง ไม่ถนัดในการเปิดแผ่นเอง จึงไม่จัด
- ชอบจัดรายการที่มีสาระมากกว่ารายการเพลง

รายการเพลงที่ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยมีรายการณดนตรีที่พิณ โธมัส เป็นผู้จัดรายการ รายการณดนตรีนั้นออกอากาศทุกวันเสาร์-อาทิตย์ เวลา 20.30-24.00 น. เป็นรายการเพลงเพื่อชีวิตเกิดจากอุดมการณ์ของผู้จัดรายการ คือ พิศน โธมัส รายการณดนตรี เสนอเพลงเพื่อชีวิต เปิดเพลงเพื่อชีวิตของทุกค่ายเพลง เมื่อเป็นอิสระจากค่ายเพลง จึงสามารถนำเสนอเพลงที่หลากหลาย ตามที่ผู้จัดรายการจะจัดให้กับผู้ฟัง หรือตามที่คุณฟังจะเป็นผู้แนะนำเข้ามายังรายการ

รายการณดนตรี เป็นอิสระจากทุกค่ายเพลง เนื่องจากไม่มีผู้อุปถัมภ์รายการ นอกจากเงินงบประมาณของกรมประชาสัมพันธ์ จึงทำให้ผู้จัดรายการสามารถนำเสนอแนวเพลงเพื่อชีวิตได้หลากหลาย รายการณดนตรีจึงความเป็นกลาง สามารถรักษาอุดมการณ์ แนวความคิดแต่ต้นของผู้จัดรายการไว้ได้

โครงสร้างของกรมประชาสัมพันธ์ ถึงแม้ว่าจะมีความพยายามที่จะกระจายอำนาจการบริหารออกไปยังต่างจังหวัด แต่ในความเป็นจริงแล้ว สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยในทุกจังหวัด ก็ยังคงต้องขึ้นอยู่กับสำนักประชาสัมพันธ์เขตที่กระจายอยู่ทุกภาค ในส่วนของสำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดทุกจังหวัด ก็ขึ้นอยู่กับสำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดผู้แทนภาค และขึ้นอยู่กับผู้ว่าราชการจังหวัดนั้นๆ ดังนั้น การประสานงานเพื่อการออกอากาศที่เชื่อมโยงกัน เป็นไปได้ แต่ต้องผ่านกระบวนการซับซ้อนมากมาย หากบางรายการตัดชั้นตอน ก็มีบ่อยครั้งที่จะมีหนังสือราชการออกมาตักเตือนเรื่องการข้ามสายการบังคับบัญชา ความพยายามของผู้จัดรายการหลายๆ รายการ โดยเฉพาะรายการเพลงที่ต้องการการเชื่อมโยงระหว่างสถานีไปยังจังหวัดต่างๆ จึงยังเป็นเรื่องยาก

อยากให้มีการจูนกันระหว่างหน่วยงานของกรมประชาสัมพันธ์ อย่างเช่นที่อยากจัดรายการเพลงเพื่อชีวิต แล้วโยงไปถึงจังหวัดที่มีศิลปินเพลงเพื่อชีวิต แต่ระบบราชการกว่าจะได้แต่ละเรื่องก็ยากเย็นแสนเข็ญ ที่อื่นเขาทำกันหมดแล้ว อย่างเราจัดรายการที่สถานีแล้วก็ยังไปอีกที่หนึ่งนี่ก็อยากให้

เป็นอย่างนั้น อย่างตอนที่จรัล มโนเพชร จะเสียชีวิต เขาเป็นศิลปินเพื่อชีวิตที่บ้านที่ยิ่งใหญ่ของชาวล้านนา ที่อยากได้เกร็ดต่อนั้นมาพูดคุย ติดต่อกัน ก็ติดโน่น ติดนี่ รอคอยนั้นอนุญาต คนนี้อนุมัติ มันทำให้เราทำงานที่เราคิดไม่ได้ มันอยู่ที่ระบบนะ ระบบราชการต้องรอการอนุมัติจากผู้บริหาร ทั้งๆ ที่สิ่งที่เราทำนี่ถือว่าเป็นประโยชน์ ไม่มีผิด แต่มันทำไม่ได้ ตอนนั้นก็เลยได้แค่เท่าที่ทำได้ แต่ที่เองก็ยังหวังอยู่ว่า ราชการมันจะบูรณาการไปได้มากกว่านี้ ถ้าผู้บริหารเข้าใจนะ” (พิณโณ รุ่งสมัย, 2547)

ถึงแม้รายการถนนดนตรีของพิณโณ รุ่งสมัย จะมีข้อจำกัด เนื่องจากเป็นรายการของสถานีวิทยุกระจายเสียงประเทศไทย ไม่มีผู้สนับสนุนรายการจากภาคเอกชน การนำเสนอรายการกลับสมบูรณแบบดังอุดมการณ์ของผู้จัดรายการ เนื่องจากความเป็นอิสระจากทุกค่ายเพลง เนื่องจากไม่มีผู้อุปถัมภ์รายการ นอกจากเงินงบประมาณของกรมประชาสัมพันธ์ จึงทำให้ผู้จัดรายการสามารถนำเสนอแนวเพลงเพื่อชีวิตได้หลากหลาย รายการถนนดนตรีจึงความเป็นกลาง สามารถรักษ่อุดมการณ์แนวความคิดแต่ต้นของผู้จัดรายการไว้ได้

“รายการถนนดนตรีก็ได้อำนาจงบประมาณจากกรมนะ จากภาคเอกชนไม่มี มีแต่ที่เราจะรวบรวมแฟนรายการที่เขามีน้ำใจ ไปทำประโยชน์เพื่อประชาชนคนทุกซอกซอก อย่างกิจกรรมสาธารณกุศลต่างๆ รายการเราก็เคยจัดนะ เงินสนับสนุนถ้าได้มันก็เป็นกำลังใจ แล้วก็ก็เป็นเงินทุนที่จะได้พัฒนารายการต่อไป แต่รายการที่เรื่องเงินไม่ถือว่าเป็นปัญหา รายการที่เกิดจากเหตุการณ์เดือนพฤษภา เป็นรายการที่มีอุดมการณ์ชัดเจน เพราะงั้น เราอาศัยอุดมการณ์ของคนที่เราคิดเหมือนเรามากกว่าที่เราจะคิดเรื่องรายได้ ยังไงเราเป็นข้าราชการเรามีเงินเดือนก็พอละ” (พิณโณ รุ่งสมัย, 2547)

“แต่บางทีการไม่มีสปอนเซอร์ก็ตรงที่เรากำหนดเนื้อหาเอง ก็เคยมีนะ เรื่องการเมืองเข้ามานิดหน่อย แต่ที่ยึดมั่นไม่ทิ้งอุดมการณ์ รายการมันก็อยู่ได้ ยังไงเราก็ไม่เอน แล้วโชคดียังรายการที่เกิดจากการเมืองนี้แหละ ช่วงพฤษภา 2535 แล้วกรมเขาก็ให้ สวท. มาทำรายการแนวนี้ ที่ก็ได้ทำเพราะงั้นมันก็อ้างได้ไงว่าเราเกิดมาจากการเมือง แล้วเราก็ยึดมั่นอุดมการณ์นั้น มาบวกกับที่เรากำหนดเนื้อหาเอง รายการมันก็อยู่ได้ ดึงผู้ฟังกลุ่มเป้าหมายได้สมำเสมอ” (พิณโณ รุ่งสมัย, 2547)

จากการประมวลความคิดเห็น ของผู้จัดรายการทั้งจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยทั่วประเทศ เพื่อหาข้อมูลเบื้องต้นนำมาสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึกจากผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจาย

เสียงแห่งประเทศไทย จะเห็นได้ว่า ปัจจัยแวดล้อมภายในองค์กรที่มีผลกระทบต่อการจัดองค์กรและเนื้อหาของผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ได้แก่

1. ปัจจัยแวดล้อมด้านการจัดการ

การบริหารงานของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย มิได้เป็นเอกเทศ แต่บทบาทหน้าที่จะขึ้นอยู่กับนโยบายของผู้บริหารของกรมประชาสัมพันธ์ ในแต่ละยุคสมัย การบริหารงานในแต่ละยุค สมัย ก็จะเป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลสมัยนั้นๆ เนื่องจากในที่สุดแล้ว กรมประชาสัมพันธ์เองก็สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี มีรองนายกรัฐมนตรีควบคุม ดูแล การบริหารงานของกรมประชาสัมพันธ์ เมื่อสอบถามผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ถึงเหตุผลในการนำเสนอเนื้อหาทางสื่อวิทยุกระจายเสียงมักจะตอบไปในแนวทางเดียวกันว่า เป็นนโยบาย ทั้งที่ความเป็นจริงแล้ว ผู้จัดรายการเองจะทราบว่า แนวทางควรจะเป็นในลักษณะใด แต่ไม่สามารถจัดรายการอย่างที่คาดหวังได้ เนื่องจากนโยบายขององค์กรที่ผูกติดกับการเป็นสื่อของ รัฐบาล เมื่อจัดรายการอย่างที่ตนคาดหวังไม่ได้ ก็จะสะท้อนถึงการมองไปยังนโยบายการบริหาร ที่ไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติ เมื่อผู้จัดรายการจัดรายการบนความขัดแย้งภายในใจของผู้จัดรายการเองว่า หนทางที่ถูกต้องควรเป็นเช่นไร แต่ไม่อาจปฏิบัติได้ ก็จะมีลักษณะการปฏิบัติงานตามหน้าที่ ตามความจำเป็น

ในส่วนของการจัดบรรยากาศการปฏิบัติงานของผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย มีอาคารปฏิบัติงานอยู่ 2 อาคาร ผู้จัดรายการส่วนหนึ่งจะปฏิบัติงานอยู่ที่อาคารที่สร้างขึ้นใหม่ บริเวณเนื้อที่และบรรยากาศการทำงานเหมาะสมสร้างบรรยากาศเฝ้ายามการปฏิบัติงาน แต่ผู้จัดรายการอีกส่วนหนึ่ง ปฏิบัติงานอยู่ที่อาคารเก่า ตัวอาคารและสภาพห้องอุปกรณ์ต่างๆ ค่อนข้างเก่า เป็นปัญหาของผู้จัดรายการที่มีบรรยากาศที่ไม่เอื้อต่อการจัดทำ คิด และสร้างสรรค์การจัดรายการ

ผู้จัดรายการบางรายการต้องอาศัยการออกหาข้อมูลเชิงลึกด้วยตนเอง หรือที่มงานความจำเป็นที่ตรงกันนี้เองก่อให้เกิดปัญหาเครื่องมือ เครื่องใช้ อุปกรณ์ไม่เพียงพอต่อความต้องการ ต้องขึ้นตารางว่า ใครจะไปงานใด ใช้อุปกรณ์อะไรบ้าง แต่หากรายการอื่นมีเรื่องที่จะต้องออกสัมภาษณ์ หรือถ่ายทอดเร่งด่วนก็ทำให้เกิดปัญหาทุกครั้ง

ปัจจุบันสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ได้นำเอาระบบดาเลียเข้ามาใช้ในการจัดรายการ แทนระบบอนาล็อกเช่นในอดีตที่ผ่านมา ผู้จัดรายการทุกคนเห็นพ้องว่า ระบบดาเลีย

เป็นระบบที่อำนวยความสะดวกอย่างยิ่ง การจัดรายการ ปรับแต่งเสียงทุกอย่างเป็นระบบดิจิทัล แก้ไขง่ายสะดวกสบาย แต่ข้อเสียของระบบดาเล็กก็มีบ้างเมื่อเกิดเหตุด่วน เช่นไฟดับ ไฟตก หรือเครื่องเกิดปัญหา หากผู้จัดรายการไม่เชี่ยวชาญจริงๆ ก็จะไม่สามารถรักษาข้อมูลที่ได้ดำเนินการจัดรายการ หรือข้อมูลที่จัดรายการสดไว้ได้ หากเป็นระบบเดิมที่จัดรายการด้วยระบบอนาล็อก ผู้จัดรายการก็จะสามารถย้อนกลับมาแก้ไขในเทปคัทเซ็ท หรือ เทปรีล ที่บันทึกไว้ได้

2. ปัจจัยแวดล้อมด้านบุคลากร

ผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย มีความคิดเห็นเช่นเดียวกันทุกคน คือ บุคลากรไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน บางรายการมีความต้องการบุคลากร แต่หากเป็นงานที่ต้องใช้ความรู้ความสามารถเฉพาะทางแล้ว ก็เป็นการยากที่จะจัดหาบุคลากรให้เหมาะสมกับงานนั้นๆ บุคลากรที่ผู้จัดรายการทุกคนมีความต้องการมาก และขณะนี้ยังขาดอยู่คือ ผู้ที่จะเป็นผู้ค้นหาข้อมูล เพื่อนำมาประกอบรายการทุกรายการ การขาดบุคลากรนี้เองทำให้ผู้จัดรายการเองจะต้องเป็นทั้งผู้ค้นหาข้อมูล เรียบเรียง และนำมาจัดรายการเอง เป็นการเพิ่มภาระที่สำคัญให้ ผู้จัดรายการบางคนมีภารกิจทั้งงานบริหารในสำนักงาน การออกอากาศ แม้กระทั่งการเป็นผู้ประสานงาน เป็นผู้รับรองแขกที่เชิญมาออกอากาศในรายการ ปัญหาดังกล่าวส่งผลให้การทำงานของผู้จัดรายการเป็นไปด้วยความลำบาก

ปัจจัยแวดล้อมภายนอกองค์กรที่มีผลกระทบต่อการจัดองค์กร และเนื้อหาของสื่อมวลชน ได้แก่

1. ปัจจัยแวดล้อมทางสังคม และการเมือง

สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ สำนักงานนายกรัฐมนตรี ด้วยพันธกิจและบทบาทของกรมประชาสัมพันธ์ทุกยุคทุกสมัย คือการเป็นผู้สร้างความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนกับรัฐบาล ในขณะที่องค์กรดำรงอยู่ แต่รัฐบาลมีโอกาสเปลี่ยนไปทุกยุคทุกสมัย การที่รัฐบาลเปลี่ยนไปในแต่ละครั้ง มีผลต่อเนื้อหาของการจัดรายการของผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จะเห็นได้ว่าผู้จัดรายการยินดีที่จะจัดรายการให้เป็นไปในทางที่รัฐบาลต้องการ เพราะหากจัดรายการที่ตรงข้ามกับความต้องการของรัฐบาลแล้ว รายการก็มีโอกาสจะปรับเปลี่ยนไปดังเช่นหลายๆ รายการในอดีตที่ผ่านมา เหตุผลอีกประการหนึ่งที่ผู้จัดรายการมีความจำเป็นต้องจัดรายการโดยสนับสนุนนโยบายของกรมประชาสัมพันธ์ หรืออีกนัยหนึ่ง คือ สนับสนุนนโยบายของรัฐบาล

นั้น ก็เนื่องจากผู้จัดรายการของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยทุกคน เป็นข้าราชการ ความก้าวหน้าในชีวิตราชการเป็นสิ่งที่ข้าราชการทุกคนแสวงหา มีหลายเหตุการณ์ที่ผู้จัดรายการจะต้องมีการปรับเปลี่ยน หรือแม้กระทั่งโยกย้าย เนื่องจากเนื้อหาขงรายการที่ขัดแย้งกับนโยบายของรัฐบาล

2. ปัจจัยแวดล้อมด้านเศรษฐกิจ

การบริหารรายได้ ของกรมประชาสัมพันธ์ ลักษณะที่บริหารงานคือ การของงบประมาณไปยังกรมประชาสัมพันธ์ กรมประชาสัมพันธ์จะเป็นผู้อนุมัติงบประมาณให้แก่หน่วยงานเป็นผู้จัดสรรสำหรับรายการต่างๆ แต่ปัจจุบันนี้กรมประชาสัมพันธ์ มีนโยบายที่จะให้ความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกกรมประชาสัมพันธ์ ประชาสัมพันธ์งานให้กับหน่วยงานนั้นๆ หน่วยงานภายนอกจะเจรจา ตกลงในระดับกรม และมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นผู้รับงบประมาณ และจัดทำแผนการประชาสัมพันธ์ หากแผนการประชาสัมพันธ์ใดเกี่ยวข้องกับเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ทางวิทยุกระจายเสียง ผู้จัดรายการก็就会被มอบหมายงานมาตามสายการบังคับบัญชา และปฏิบัติงานตามที่หน่วยงานภายนอกเป็นผู้ขอความร่วมมือ ลักษณะการบริหารงานดังกล่าว ผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียง จะไม่มีโอกาสที่จะได้รับงบประมาณโดยตรง หรือในบางครั้งแม้แต่เงินรางวัลก็ไม่อาจรับได้ เนื่องจากเป็นเงินงบประมาณ และเป็นเงินรายได้ ซึ่งอย่างไรก็ต้องใช้ไปกับงานราชการ ผู้จัดรายการหลายคนรู้สึกถึงขวัญ กำลังใจ ของข้าราชการ ซึ่งน่าจะมีโอกาสได้รับเงินสนับสนุนเป็นรางวัลเล็กๆ น้อยๆ ความรู้สึกของผู้จัดรายการที่เป็นสื่อของรัฐย่อมอดที่จะเปรียบเทียบกับผู้จัดรายการของสถานีวิทยุในสังกัดเอกชน ที่สามารถรับเงินรางวัลจากผู้สนับสนุนรายการได้

3. ปัจจัยแวดล้อมด้านผู้รับฟังสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

กรมประชาสัมพันธ์มีหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบการสำรวจประชามติ สังกัดสำนักนโยบายและแผนการประชาสัมพันธ์ การออกสำรวจประชามติของกรมประชาสัมพันธ์ ส่วนมากแผนการสำรวจประชามติ เป็นการออกสำรวจในแนวกว้าง ไม่ได้เจาะถามถึงแต่ละรายการ รายการต่างๆ จึงไม่อาจจะทราบได้ถึงความต้องการ และความคิดเห็นของผู้ฟัง จากการสัมภาษณ์ผู้จัดรายการทุกรายการก็จะเป็นข้อสังเกตของผู้จัดรายการเองว่า มีจดหมายเข้ามา มาก น้อย หรือมีโทรศัพท์เข้ามาร่วมรายการ มาก น้อย การวัดดังกล่าว ไม่อาจแจกแจงความเป็นจริงได้ชัดเจน

การที่สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ไม่ได้เน้นการสำรวจผู้ฟังเจาะในแต่ละรายการ ทำให้เกิดปัญหาขึ้นหลายประการ ซึ่งผู้จัดรายการแต่ละประเภทรู้สึกถึงปัญหานี้ และทุกคนเป็นกังวลใจ เนื่องจากทราบว่า การจัดรายการอาจจะไม่ได้ผลดังความคาดหวัง อาจจะไม่เป็นเรื่องที่ผู้ฟังสนใจ อาจจะเป็นเรื่องที่น่าเสียดายซ้ำซาก จนผู้ฟังไม่ติดตามรายการ

หากมองในแง่ที่ว่า ผู้ฟังสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เป็นผู้กำหนดเนื้อหาของรายการที่น่าเสนอออกไป ในส่วนของกรมประชาสัมพันธ์ มิได้เป็นเช่นนั้นเสมอไป เนื่องจากกรมประชาสัมพันธ์เป็นสื่อของรัฐ การกำหนดเนื้อหาโดยรวมย่อมเป็นการกำหนดโดยรัฐบาล หรือหากไม่กำหนดโดยรัฐบาลก็ถูกกำหนดโดยบทบาทและพันธกิจของกรมประชาสัมพันธ์ซึ่งผูกพัน เกี่ยวเนื่องอยู่กับแผนพัฒนาการประชาสัมพันธ์ของประเทศ หรือหากมิได้ถูกกำหนดโดยสองประการดังกล่าว ก็จะถูกกำหนดโดยผู้ให้ทุนสนับสนุนแก่กรมประชาสัมพันธ์ ทุนสนับสนุนนั้นเป็นการเจรจาตกลงในระดับกรม ผู้จัดรายการเป็นเพียงผู้รับสนองนโยบายจะต้องจัดรายการตามที่หน่วยงานที่ให้ทุนสนับสนุนเป็นผู้วางเนื้อหาไว้ให้

แต่หากจะมองในแง่นโยบายของผู้บริหารแล้ว ผู้บริหารทุกยุคทุกสมัยของกรมประชาสัมพันธ์มีความต้องการสนองความพึงพอใจของกลุ่มผู้ฟังในต่างจังหวัด ย่อมจะเป็นไปได้ว่า ผู้ฟังมีส่วนในการกำหนดเนื้อหาได้ เนื่องจากผู้ฟังทุกภาคในประเทศไทย ยังคงมีความนิยมรับฟังหลายๆ รายการของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เช่น รายการ “ข่าวยามเช้า” “หมูนตามวัน” “บอกเล่าเข้านี้” ทำให้ผู้บริหารกรมประชาสัมพันธ์ไม่อาจละเลยเวลาที่นำเสนอในช่วงของรายการ ดังกล่าวให้กับหน่วยงานอื่นๆ ได้ เนื่องจากเล็งเห็นความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย เนื้อหาของรายการนั้นจึงนำเสนอออกมาตามความพึงพอใจของผู้ฟัง นับว่าผู้ฟังเป็นผู้กำหนดเนื้อหาของรายการทางอ้อม เนื่องด้วยการไม่อาจละทิ้งผู้ฟังกลุ่มเป้าหมายกลุ่มใหญ่ของกรมประชาสัมพันธ์

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยแวดล้อมที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่ ของผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย สรุปได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

เมื่อศึกษาปัจจัยแวดล้อม ซึ่งเป็นอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยนั้น สามารถแบ่งได้ 4 ด้าน คือ (1) ปัญหาโครงสร้างพื้นฐาน (2) ปัญหาผู้ลงทุนให้ผลิตสื่อ (3) ปัญหาผู้รับและผู้ใช้สื่อ และ (4) ปัญหาด้านบริหารจัดการ

1. สภาพปัญหาโครงสร้างพื้นฐาน

1.1 สภาพปัญหาด้านปริมาณ

โครงสร้างพื้นฐานของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยทั้งหมดเป็นของรัฐ จึงมีข้อจำกัดหลายประการโดยเฉพาะเทคโนโลยีที่ไม่ทันสมัย ขั้นตอนการจัดซื้อจัดหาเป็นไปด้วยความยุ่งยากซับซ้อน ถึงแม้ว่าผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จะกระจายอยู่ในสถานีทั่วประเทศรวมทั้งสถานีส่วนกลาง แต่ปัญหาการจัดรายการให้ครอบคลุมไปทุกกลุ่มเป้าหมายของสถานีก็ยังเป็นไปได้อย่างยาก เนื่องด้วยการกระจายตัวในด้านการกระจายเสียง และการวางเครือข่ายยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ ทำให้ผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้สมบูรณ์

1.2 สภาพปัญหาด้านคุณภาพ

การจัดรายการของผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ยังไม่บรรลุเป้าหมาย เนื่องจากปัญหาหลายประการ เช่น การจัดสรรเวลาออกอากาศไม่เหมาะสมกับกลุ่มผู้ฟัง เนื้อหาสาระของรายการส่วนใหญ่ยังคงมุ่งรูปแบบการให้ข้อมูล ข่าวสาร และบันเทิงเป็นหลัก การนำเสนอขาดความหลากหลาย ในบางครั้งผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยไม่สามารถเลือกแนวทางการจัดรายการได้เนื่องจากมีหลายปัจจัยแวดล้อมเป็นตัวบังคับ การจัดรายการจึงขาดคุณภาพในบางรายการ เนื่องจากความสามารถสื่อสารให้ประชาชนได้ประโยชน์จากการฟัง แต่บางรายการเพียงแค่สนองตอบต่อนโยบาย

1.3 สภาพปัญหาด้านบุคลากร

ผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยมีความคิดเห็นพ้องต้องกันว่า ปัญหาเรื่องบุคลากรเป็นเรื่องที่นำความลำบากยิ่งในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย โดยเฉพาะบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถทั้งทางด้านเฉพาะทาง เช่น ช่างเทคนิค และบุคลากรที่มีความสามารถ มีความรอบรู้ วิทยาศาสตร์ กว้างไกล สามารถจัดหาข้อมูลมาประยุกต์และนำเสนอให้ผู้ฟังได้ประโยชน์จากรายการ

1.4 สภาพปัญหาด้านต้นทุนและค่าใช้จ่ายในการจัดรายการ

ผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ยังคงมีอุปสรรคเรื่องอุปกรณ์เครื่องมือ ที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการ เนื่องจากอุปกรณ์ในการกระจายเสียง ตลอดจนอุปกรณ์ภาคสนามนั้น ราคาสูงมาก โดยเฉพาะอุปกรณ์ในห้องส่งกระจายเสียงนั้นต้องสั่งมาจากต่างประเทศ ทำให้จำนวนที่สั่งมาได้นั้น ไม่เพียงพอต่อความต้องการ ของผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ซึ่งบางส่วนนั้นต้องออกอากาศสด และอีกบางส่วนนั้นต้องบันทึกเทป ตลอดจนผลิตเทปสปอต มากมาย ผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย บางครั้งจำเป็นต้องจัดด้วยความเร่งรีบ เนื่องจากต้องให้เครื่องมือแล้วส่งต่อให้กับผู้จัดรายการคนอื่น ปัญหาเรื่องคุณภาพรายการที่ได้ย่อมมีคุณภาพด้อยกว่าการที่ผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจะมีโอกาสได้ใช้อุปกรณ์เครื่องมือที่ครบถ้วนและมีเวลาเพียงพอ

2. สภาพปัญหานโยบายกรมประชาสัมพันธ์กับผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

นโยบายหลักที่สำคัญอย่างหนึ่ง ของการบริหารงานสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ในปัจจุบันต่างจากอดีตที่ผ่านมาซึ่งยึดมั่นกับการเป็นสื่อของรัฐ และประชาสัมพันธ์งานของกรมประชาสัมพันธ์เป็นหลัก แต่ผู้บริหารยุคปัจจุบันมีแนวนโยบาย ในการสร้างพันธมิตรร่วมผลิตรายการที่มีคุณภาพ ทั้งจากภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชน นโยบายในการสร้างพันธมิตรดังกล่าว เป็นปัญหาต่อการปฏิบัติหน้าที่ของผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เนื่องจากทำให้ผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ยังขาดความเป็นอิสระในการจัดรายการ โดยเฉพาะสิทธิเสรีภาพในการนำเสนอข่าวสารที่เป็นข้อเท็จจริง ตลอดจนเป็นการเพิ่มภาระหน้าที่มากมาย เนื่องจากหลายหน่วยงานมีความเชื่อมั่นในสื่อของรัฐ และบางครั้งการขอความร่วมมือก็มีหลายหน่วยงาน เนื่องจากเสียค่าใช้จ่ายน้อย หรือบางครั้งเป็นการขอความร่วมมือโดยไม่ต้องมีค่าใช้จ่าย ทำให้ผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย มีงานมากมายเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะงานของผู้จัดรายการที่เป็นทั้งผู้จัดรายการและเป็นทั้งผู้เขียนบท เขียนสคริป นอกจากนี้ความขัดแย้งย่อมเกิดขึ้นกับผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เนื่องจากเนื่องจากผู้จัดรายการต้องจัดรายการให้มีเนื้อหาตรงกับนโยบายของกรมประชาสัมพันธ์ หรือไม่เช่นนั้นก็ต้องจัดรายการ ให้มีเนื้อหาตรงกับที่หน่วยงานที่เป็นผู้สนับสนุนเวลาในช่วงต่างๆ เป็นผู้กำหนดเนื้อหา ลักษณะดังกล่าว ก่อให้เกิดปัญหาตามมา เช่น ผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ไม่สามารถกำหนดเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ให้เหมาะสมกับรูปแบบรายการ เวลา หรือ บุคลิกของผู้จัดรายการ

3. สภาพปัญหาการบริหารจัดการ

3.1 สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เป็นหน่วยงานราชการทำให้ผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ซึ่งส่วนมากเป็นข้าราชการขาดความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่

3.2 เนื่องจากนโยบายของการกระจายเสียง ของกรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งมอบหมายมาให้ผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ปฏิบัติ ส่วนมากเป็นการตกลงด้านนโยบายใน ส่วนกลาง เนื้อหาของรายการที่ผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย สื่อสารออกไป ขาดการส่งเสริมในภาคท้องถิ่น การไม่ได้รับการส่งเสริมและความร่วมมือเกิดขึ้นบ่อยครั้ง เนื่องจาก

บางรายการผู้จัดรายการจัดรายการอยู่ที่สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ถนนวิภาวดีรังสิต กรุงเทพมหานคร แต่การส่งกระจายเสียงนั้นถูกถ่ายทอดไปยังต่างจังหวัด เมื่อสาระของรายการไม่เป็นประโยชน์ต่อผู้ฟัง การให้ความร่วมมือในโครงการต่างๆ ย่อมไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร หรือบางครั้งไม่สามารถที่จะแก้ไขข้อข้องใจได้ตรงประเด็น ซึ่งปัญหานี้ ผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ทุกคนทราบ แต่ไม่สามารถแก้ไขการบริหารจัดการได้

3.3 นโยบายของผู้บริหารกรมประชาสัมพันธ์ยุคสมัย ปัจจุบันมุ่งเน้นการบริหารงานของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเป็นหลัก เน้นความสำคัญของเนื้อหาที่ผู้จัดรายการออกอากาศน้อย จึงทำให้เนื้อหาบางรายการที่ผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ออกอากาศไปขาดความเหมาะสมในหลายด้าน

ปัจจัยแวดล้อมที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่ของผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เป็นดังนี้

1. ปัจจัยแวดล้อมภายในองค์กร

ผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย มักจะเกิดความคับข้องใจกับการบริหารจัดการสถานี เนื่องจากขาดความเป็นเอกภาพและไม่เป็นระบบเท่าที่ควร เช่น การจัดและการบริหารผังรายการ ในการประชุมเพื่อตัดสินใจนั้น ผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ไม่มีโอกาสออกความคิดเห็น ดังนั้น การจัดผังรายการจึงไม่ได้มาจากผู้จัดรายการ นอกจากนั้น การขาดการประเมินผู้ฟังทุกระยะ ขาดการสนับสนุนข้อมูลการวิจัยทางวิชาการ รวมทั้งขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงาน และผู้ผลิตภายในสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

2. ปัจจัยแวดล้อมภายนอกองค์กร

2.1 ภารกิจของกรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งส่งผลมาถึงการบริหารจัดการ ของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย คือ การสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับประชาชน และรัฐกับประชาชน ซึ่งทำให้ผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ได้รับแรงผลักดันจากภายนอก ซึ่งส่งผลกระทบต่อเนื้อหาและรูปแบบของรายการ

2.2 เนื่องจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ได้ให้เวลาบางส่วนออกอากาศของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ทำให้เนื้อหาที่ผู้จัดรายการจะสื่อออกไปถูกกระทบ โดยเฉพาะเวลาที่เหมาะสม ขณะเดียวกัน เนื้อหาบางส่วนของรายการก็ถูกเอากันที่เข้าเวลาไว้เป็นตัวกำหนด ผู้จัดรายการจึงไม่สามารถที่จะจัดรายการในทางที่ตนถนัด และมีความรู้ความสามารถในด้านนั้น ซึ่งความรู้ความสามารถของผู้จัดรายการก็เป็นปัจจัยแวดล้อมสำคัญที่จะส่งเสริมความรู้ประชาชนจากการรับฟังรายการ

ข้อเสนอแนะ

ปัจจัยแวดล้อมทุกด้านที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่ของผู้จัดรายการตามที่ได้เสนอมานั้น หากจะให้ปัญหาหมดไปย่อมเป็นไปได้ยาก เนื่องจากผู้จัดรายการต้องปฏิบัติหน้าที่อยู่ภายใต้กฎ ระเบียบมากมาย โดยเฉพาะการปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงานราชการ แต่หากจะมีการปรับหลาย ๆ ส่วน เพื่อที่จะเอื้อให้ผู้จัดรายการสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างราบรื่น ซึ่งจะส่งผลดีต่อการพัฒนาคน พัฒนาชาติต่อไป จึงควรศึกษาโครงสร้างหลักๆ ของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เพื่อปรับปรุงและเปลี่ยนแปลง

1. โครงสร้าง (Structure) ควรขยายเครือข่ายของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยให้ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ เพื่อลดความขัดแย้งในเนื้อหาที่ผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ต้องจัดให้ตรงกับความต้องการ แต่ปัจจุบันการขาดความสอดคล้อง ทำให้ผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ไม่สามารถจัดเนื้อหาเพื่อนำมาออกอากาศให้เหมาะสมกับทุกภูมิภาคได้

2. พัฒนารูปแบบของรายการ (Format) ของผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ต้องมีบุคลิกภาพ มีเอกลักษณ์ มีความโดดเด่น สะท้อนถึงวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ และพัฒนาคุณภาพ (Quality) ของรายการให้ได้มาตรฐาน น่าเชื่อถือ เกิดการยอมรับจากสาธารณชน ซึ่งการยอมรับจากสาธารณชน นี้เอง จะส่งผลให้เนื้อหาของรายการมีความเหมาะสมอย่างแท้จริง เนื่องจากผู้ฟังเป็นผู้กำหนดเนื้อหาของรายการ เมื่อผู้จัดรายการได้จัดรายการที่มีเนื้อหาที่เหมาะสมแล้ว ย่อมจะทำให้การสร้างสรรครายการนั้นสมบูรณ์แบบ

3. **พัฒนาระบบ (System)** การพัฒนาระบบต้องศึกษาความต้องการจากสาธารณชนเป็นหลัก มิใช่พัฒนาระบบโดยอาศัยความต้องการของบางหน่วยงานเป็นหลัก ซึ่งจะทำให้การพัฒนาระบบเป็นไปแบบผิดทิศผิดทาง เนื่องจากมุ่งสนองเพียงความต้องการของบางหน่วยงาน ไม่ได้เน้นการพัฒนาที่มีพื้นฐานมาจากความต้องการของสาธารณชน ผู้จัดรายการหลายรายการรู้สึกได้ถึงความผิดทิศทางการจัดรายการ แต่ไม่อาจเปลี่ยนเนื้อหาได้ เนื่องจากระบบของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ยังคงเกี่ยวเนื่องอยู่กับนโยบายของกรมประชาสัมพันธ์ คือการเป็นสื่อของรัฐ ซึ่งหมายรวมถึงสื่อของหน่วยงานรัฐบาลทุกหน่วย

4. **พัฒนากลไกการสื่อสารของรัฐ** เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้รับสาร (Receiver) และผู้ใช้สื่อมีส่วนร่วม (Participation) ในการจัดรายการ โดยเฉพาะในส่วนของรายการจัดรายการ เนื่องจากปัจจุบันรายการที่ผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยดำเนินรายการอยู่เปิดโอกาสให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมน้อยมาก ในบางครั้งตามนโยบายการให้ความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ ไม่สามารถจัดสรรเวลาได้ ต้องมีการโยกย้ายสลับเปลี่ยนเวลา ทำให้ผู้ฟังเกิดความคับข้องใจ มีทัศนคติที่ผิดเพี้ยนไป ในที่สุดก็ไม่สามารถดึงใจผู้ฟังให้อยู่กับรายการนั้นๆ ได้ จึงเห็นควรมีการศึกษากลุ่มเป้าหมาย โดยการออกสำรวจความพึงพอใจจากทุกรายการ หรือจัดทำแบบประเมินผล ตลอดจนมีแนวนโยบายในการให้ผู้ฟังติดต่อกลับเข้ามายังรายการทั้งก่อนจัดรายการ ขณะจัดรายการ หรือหลังรายการออกอากาศ

5. **พัฒนาผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย** รวมไปถึงผู้ประกอบวิชาชีพวิทยุกระจายเสียง ให้มีคุณภาพ (Development) มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ จรรยาบรรณ และความรับผิดชอบ มีความเป็นนักวิชาการ (Professionalism) อย่างแท้จริง เนื่องจากบุคลากรทุกคนที่มีอยู่สาขาอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารมวลชน มีโอกาสที่จะนำความคิดของตนถ่ายทอดไปยังประชาชนจำนวนมาก หรือไม่ก็เป็นผู้ที่เลือกที่จะนำเสนอความคิดให้ประชาชนทั้งคล้ายตามกระแสสังคม หรือขัดแย้งกับกระแสสังคม เมื่อบุคลากรผู้ประกอบอาชีพวิทยุกระจายเสียง รวมทั้งผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยได้รับการพัฒนาการจัดเนื้อหา ความรอบรู้ในการสามารถนำเสนอเนื้อหาภายใต้สภาวะผลักดันจากทั้งปัจจัยแวดล้อมภายในและภายนอกย่อมลดลง การพัฒนานั้น ควรได้รับการพัฒนาศักยภาพทั้งด้านการปฏิบัติงาน ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ตลอดจนปลูกฝังการคิดอย่างสร้างสรรค์ เนื่องจากการรับราชการเป็นข้าราชการในสังกัดกรมประชาสัมพันธ์ ย่อมเป็นปฏิบัติหน้าที่อยู่ภายใต้แรงผลักดันนานับประการ เนื่องจากการได้รับการถ่ายทอดแนวคิด ว่า

เป็นสื่อของรัฐ การปฏิบัติงานภายใต้แรงผลักดันดังกล่าว อาจทำให้สูญเสียกำลังใจในการปฏิบัติงาน ผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ควรได้รับการพัฒนา อาจจะเป็นการจัดฝึกอบรม การให้โอกาสในการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นที่ นำไปสู่การพัฒนาสาขาอาชีพ จึงจะสามารถปฏิบัติหน้าที่ภายใต้แรงผลักดันของสังคมได้ โดยการปฏิบัติหน้าที่นั้น ส่งเสริมคุณค่าความเป็นตัวของตัวเอง และจรรโลงศีลธรรมอันดีงามของชาติ

รายงาน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

ณรงค์ สมพงษ์. สื่อสารมวลชนเพื่องานส่งเสริม. สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม มหาวิทยาลัย

เกษตรศาสตร์. 2543

กรมประชาสัมพันธ์. พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการ. กรมประชาสัมพันธ์ สำนักนายกรัฐมนตรี,

ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 114, ตอนที่ 11 ก. 2540

ประชาสัมพันธ์, กรม. กฎหมาย ระเบียบวิฑูยกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์. กรุงเทพฯ:

2546

_____ ผลการศึกษาเพื่อพัฒนาโครงสร้างกรมประชาสัมพันธ์ (พ.ศ.2545-2549).

กรุงเทพมหานคร. 2546

_____ รายงานประจำปี2546สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย.กรุงเทพฯ :2547

_____ 71 ปี กรมประชาสัมพันธ์. กรุงเทพฯ: 2547

_____ แผนแม่บทและแผนปฏิบัติการพัฒนสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย.

กรุงเทพฯ: 2545

_____ สรุปผลการประชุมชี้แจงนโยบายกรมประชาสัมพันธ์. กรุงเทพฯ: 2546

วารสาร

กฤษณพร เสริมพานิช. "การจัดสรรคลื่นความถี่" วารสารกรมประชาสัมพันธ์. ปีที่ 4,

ตุลาคม 2542

กาญจนา แก้วเทพ. "กระบวนการทัศน์เรื่องการสื่อสารเพื่อการพัฒนา" วารสารนิเทศศาสตร์. ปีที่

17, 2542

ภาษาอังกฤษ

Books

Daniel, Ierner. *The passing of the traditional Society*. 1958.

Klapper, Joseph T. *The Effect of Mass Communication*. New York: The Free Press, 1960.

Dennis, McQuail. *Mass Communication Theory An Introduction*. California: SAGE Publications, 1994.

Norman Mun L. *Introducion to Phycology*. Boston: Hough Muffin Co., 1971.

ภาคผนวก

สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

พลเอกพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน พระบิดาแห่งกิจการวิทยุกระจายเสียงไทย ทรงนำเทคโนโลยีการสื่อสารคมนาคมของโลกสมัยใหม่เข้ามาใช้ให้เกิดประโยชน์ในเมืองไทยทุกด้าน นับแต่รัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5

ในปี 2471 ทรงดำริตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงขึ้น โดยส่งเครื่องส่งวิทยุกระจายเสียงคลื่นสั้นเข้ามาทดลองให้อยู่ในความควบคุมของกองช่างวิทยุ กรมไปรษณีย์โทรเลข ตั้งสถานีที่ทำการไปรษณีย์ปากคลองโอ่งอ่าง ตำบลราชบุรณะ ใช้ชื่อว่า HS4PJ โดยที่ HS เป็นสัญญาณเรียกสำหรับประเทศไทยที่ทางสหภาพโทรคมนาคมระหว่างประเทศกำหนด ส่วน PJ เป็นพระนามย่อภาษาอังกฤษ Purachatra Jayagara

ต่อมา ได้มีการประกอบเครื่องส่งขนาด 1 กิโลวัตต์ ใช้คลื่นขนาดกลาง ทำการทดลองที่ตำบลศาลาแดง ใช้ชื่อสถานีว่า HS11PJ ปรากฏว่า รับฟังได้ดีและกว้างไกล

พลเอกพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ได้ทรงทดลองการส่งกระจายเสียงควบคู่ไปกับการพัฒนาการสื่อสารคมนาคมอื่น ๆ รวมทั้งการรถไฟและการไปรษณีย์โทรเลขในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 ทรงดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงพาณิชย์และคมนาคมและทรงริเริ่มงานสำคัญต่าง ๆ มากมาย แต่มิได้ทรงทิ้งงานทดลองวิทยุกระจายเสียงที่ได้ทรงดำเนินการมาแต่อย่างใด

ในวันฉัตรมงคล 25 กุมภาพันธ์ 2473 จึงมีการส่งวิทยุกระจายเสียงเป็นการประจำเป็นปฐมฤกษ์ พิธีเปิดสถานีกระทำโดยการัญเชิญพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว จากพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ถ่ายทอดไปตามสายเข้าเครื่องส่งและออกอากาศ เป็นครั้งแรกที่ประชาชนชาวไทยได้ยินพระสุรเสียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทางวิทยุกระจายเสียง

“...การวิทยุกระจายเสียงที่ได้เริ่มจัดขึ้นและทำการทดลองตลอดมานั้นก็ด้วยความมุ่งหมายว่าจะส่งเสริมการศึกษา การค้าขาย การบันเทิง แก่พสกนิกรประชาชน เพื่อควบคุมการนี้ เราให้แก่ขพระราชบัญญัติตั้งที่ได้ประกาศใช้เมื่อเดือนกันยายนแล้วและบัดนี้ได้ส่งเครื่องกระจายเสียงอย่างดีเข้ามาตั้งที่สถานีวิทยุสถานีวิทยุโทรเลขพญาไทเสร็จแล้ว

เราจึงขอถือโอกาสสั่งให้เปิดใช้เป็นปฐมฤกษ์ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป.....”

สถานีวิทยุกรุงเทพฯ ที่พญาไทตั้งอยู่ที่พระราชวังพญาไท ใช้เครื่องส่งฟิลลิปส์ กำลังส่ง 25 กิโลวัตต์ ราคาประมาณ 8 แสนบาท ใช้คลื่นยาว 350 เมตร ใช้สัญญาณเรียกขานสถานีว่า HS1PJ และคลื่นสั้น 41 เมตร ใช้สัญญาณเรียกขานสถานีว่า HS2PJ โดยใช้เครื่องส่งเดียวกันในเวลาต่างกัน

สถานีวิทยุแห่งนี้ออกอากาศทุกวัน ตั้งแต่เวลา 19.00 น. ถึง 22.00 น. นอกจากวันพุธและวันเสาร์ ที่ปิดรายการเวลา 21.00 น. เพื่อให้เวลารายงานข่าวตลาด มีรายงานข่าวเป็นภาษาอังกฤษทุกวันอาทิตย์ เวลา 20.45 น.

สถานีวิทยุกรุงเทพฯ ที่พญาไท ได้ย้ายจากวังพญาไทไปตั้งอยู่ที่เดียวกับสถานีวิทยุโทรเลขที่ตำบลศาลาแดงในปี 2479 และเปลี่ยนชื่อเป็นสถานีวิทยุกรุงเทพฯ ที่ศาลาแดง ใช้สัญญาณเรียกขานสถานีว่า HS7PJ ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2479

ในปี 2481 รัฐบาลได้ออนกิจการวิทยุกระจายเสียงซึ่งสังกัดอยู่กรมไปรษณีย์โทรเลขไปขึ้นกับกรมโฆษณาการหรือกรมประชาสัมพันธ์ในปัจจุบัน

กรมโฆษณาการได้เปลี่ยนชื่อเรียกสถานีวิทยุกระจายเสียงที่ได้โอนมาใน ปี 2481 จากสถานีวิทยุกรุงเทพฯหรือ Radio Bangkok เป็นสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย หรือ Radio Thailand และย้ายที่ตั้งจากวังพญาไท ไปรวมกับสถานีวิทยุทดลอง ของกรมไปรษณีย์โทรเลข ส่งกระจายเสียงคลื่นสั้น 48 เมตร ควบคุมกับคลื่นยาว 363 เมตร เพิ่มกำลังส่งเป็น 10,000 วัตต์

ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 กิจการวิทยุกระจายเสียงในประเทศไทยประสบปัญหาต่าง ๆ เช่น ขาดแคลนอุปกรณ์และพลังงานไฟฟ้า โรงไฟฟ้าที่มีอยู่ 2 แห่งในขณะนั้น คือ โรงไฟฟ้าที่มีอยู่ 2 แห่งในขณะนั้น คือ โรงไฟฟ้าวัดเลียบและสามเสนถูกระเบิดเสียหาย จ่ายกระแสไฟฟ้าไม่เต็มที่การกระจายเสียงหยุดชะงักเป็นครั้งคราวและต้องย้ายที่ตั้งหลบภัยสงครามไปตั้งอยู่ที่ตำบลหลักสี่

เมื่อสงครามเสร็จสิ้นแล้ว กรมประชาสัมพันธ์ได้ปรับปรุง และขยายกิจการวิทยุ กระจายเสียงต่อมาโดยลำดับ วันที่ 11 กันยายน 2494 สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยออกอากาศด้วยเครื่องส่ง 10 กิโลวัตต์ ตั้งเครื่องส่งที่ซอยอารี ถนนพหลโยธิน ห้องส่งอยู่ที่กรมประชาสัมพันธ์ ถนนราชดำเนินกลาง

ในปี 2496 ได้มีการนำเครื่องส่ง เอฟ.เอ็ม.ขนาดกำลังส่ง 250 วัตต์ มาใช้ถ่ายทอดรายการจากห้องส่งกรมประชาสัมพันธ์ไปยังเครื่องส่งที่ซอยอารีแทนสายโทรศัพท์ เป็นการส่งกระจายเสียงระบบ เอฟ.เอ็ม. เป็นครั้งแรกในประเทศไทย

ในระยะเริ่มต้น สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยส่งกระจายเสียงในช่วงเช้าและค่ำ ต่อมาขยายเป็นภาคกลางวันและต่อเนื่องตลอดวัน ขณะเดียวกันสถานีวิทยุกระจายเสียงในจังหวัดต่างๆ ก็ได้เปิดดำเนินการควบคู่ไปกับสถานีวิทยุโทรทัศน์ โดยศูนย์ประชาสัมพันธ์เขต ของกรมประชาสัมพันธ์ ที่จัดตั้งขึ้นทั่วประเทศ

สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เป็นช่องทางการกระจายเสียงที่แนบเนื่องอยู่กับแผนการประชาสัมพันธ์ทุกระยะ กรมประชาสัมพันธ์แบ่งหน่วยงานตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมประชาสัมพันธ์ สำนักนายกรัฐมนตรี มีภารกิจทั้งการสื่อสารมวลชน การประชาสัมพันธ์ และการปฏิบัติงานเฉพาะกิจตามที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาล ซึ่งสามารถแบ่งเป็นภารกิจที่สำคัญ 2 ด้าน คือ

- ด้านอำนวยการ รับผิดชอบในฐานะเลขานุการคณะกรรมการระดับชาติ 3 คณะ คือ คณะกรรมการประชาสัมพันธ์แห่งชาติ คณะกรรมการกิจการวิทยุกระจายเสียง และคณะกรรมการส่งเสริมอุตสาหกรรมภาพยนตร์แห่งชาติ

- ด้านปฏิบัติการ กรมประชาสัมพันธ์ ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างรัฐบาลและหน่วยงานของรัฐบาลกับประชาชน ตลอดจนประชาชนด้วยกัน โดยวิธีการให้ข่าวสาร ความรู้ ข้อเท็จจริง และรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเพื่อเสนอรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยผ่านสื่อวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์

แผนแม่บทการพัฒนาวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ ในทุกระยะที่ผ่านมา ยังคงกำหนดบทบาทให้สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ให้บริการข่าวสารแก่สาธารณชน เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และความเป็นเอกภาพของคนในชาติทั้งในช่วงเวลาที่ชาติบ้านเมืองสงบสุข หรือเผชิญภาวะคับขัน นอกจากนี้ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ยังมีส่วนสำคัญในการสนับสนุนการพัฒนาการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ตลอดจนการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

วิทยุกระจายเสียงมีหน้าที่ให้ข่าวสาร ความรู้ ความคิดเห็น และความบันเทิง วิทยุเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดข่าวสารออกไปให้ผู้ฟัง และถือได้ว่าเป็นเครื่องมือที่มีอิทธิพลในการช่วยให้เกิดขบวนการพัฒนาประเทศขึ้น สำหรับประเทศไทยนั้นปัจจุบันมีสถานีวิทยุกระจายเสียงกว่า 500 สถานี ล้วนแต่เป็นสถานีวิทยุของรัฐบาลทั้งสิ้น วัตถุประสงค์หลักในการจัดตั้งสถานีวิทยุทุกแห่ง ก็เพื่อเป็นสื่อกลางระหว่างรัฐบาลกับประชาชน ให้ความรู้แก่ประชาชนเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างรัฐบาลกับประชาชน เป็นเครื่องมือของรัฐบาลในการเผยแพร่ข่าวสารของทางราชการแก่ประชาชน เพื่อให้ประชาชนเข้าใจในภารกิจและแผนงานของรัฐบาล และให้ความร่วมมือแก่ทางราชการ นอกจากนี้ ยังรวมไปถึงการใช้วิทยุเป็นเครื่องมือในการพัฒนาสังคมและประเทศ

สถานีวิทยุกระจายเสียงในประเทศไทย เมื่อจำแนกตามหน่วยงานแล้ว กรมประชาสัมพันธ์ เป็น 1 ในหน่วยงานที่มีสถานีวิทยุกระจายเสียงในสังกัดจำนวน 147 แห่ง ถือเป็นจำนวนมากเป็นที่ 2 ของสัดส่วนทั้งหมด รองลงมาจากกระทรวงกลาโหม ดังตารางที่แสดงไว้ในหน้าต่อไป

ตารางแสดงจำนวนสถานีวิทยุกระจายเสียงจำแนกตามหน่วยงาน

สถานีวิทยุกระจายเสียง	เอเอ็ม (AM)		เอฟเอ็ม (FM)	รวม	
	เอ็มเอฟ	เอสเอฟ		จำนวน	ร้อยละ
กระทรวงกลาโหม	113	-	90	203	39.5
กองทัพบก	79	-	50	129	25.1
กองทัพเรือ	7	-	14	21	4.1
กองทัพอากาศ	18	-	18	36	7.0
กองบัญชาการทหารสูงสุด	9	1	8	17	3.328.
กรมประชาสัมพันธ์	62	2	83	147	28.2
องค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย	2	-	60	62	12.1
สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	7	-	37	44	8.6
กระทรวงคมนาคม	7	-	11	18	3.5
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร	1	-	15	16	3.1
ทบวงมหาวิทยาลัย	5	-	7	12	2.3
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	1	-	3	4	0.8
กระทรวงการต่างประเทศ	1	-	-	1	0.2
กระทรวงศึกษาธิการ	1	1	2	3	0.6
อส.พระราชวังดุสิต	1	1	1	3	0.5
BBC	-	1	-	1	0.2
VOA	-	-	-	1	0.2
กรุงเทพมหานคร	1	-	-	1	0.2
รวม	202	6	310	514	100

นับตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2543 สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ได้ดำเนินการตามแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการพัฒนามหาวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเครือข่ายวิทยุกระจายเสียงแห่งชาติ โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. พัฒนาโครงสร้างเครือข่ายวิทยุกระจายเสียงแห่งชาติทั้งด้านเทคนิคและรายการให้ครอบคลุมเป้าหมายประชาชนอย่างกว้างขวางทั่วประเทศ
2. พัฒนารูปแบบของรายการของเครือข่ายต่างๆ ให้มีบุคลิกภาพเป็นเอกลักษณ์โดดเด่น สะท้อนวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่ดีของชาติและพัฒนาคุณภาพของรายการให้ได้มาตรฐานทันสมัยเป็นที่น่าเชื่อถือเกิดการยอมรับของสาธารณชนอย่างแพร่หลาย
3. พัฒนาผู้ประกอบการวิชาชีพวิทยุกระจายเสียงให้มีคุณภาพ มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ มีจรรยาบรรณและความรับผิดชอบ เป็นนักวิชาการและมืออาชีพอย่างแท้จริง
4. พัฒนาระบบการบริหารเครือข่ายวิทยุกระจายเสียงแห่งชาติให้เป็นเอกภาพ ครอบคลุม มีอิสระ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถสนองตอบความสนใจและความต้องการของสาธารณชนอย่างแท้จริงพัฒนากลไกการสื่อสารของรัฐเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้รับสารและผู้ใช้สื่อมีส่วนร่วมในการพัฒนาวิทยุกระจายเสียงแห่งชาติทุกขั้นตอน ทั้งในด้านการบริหาร การผลิต รายการและการวิพากษ์วิจารณ์

เพื่อให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้น กรมประชาสัมพันธ์ได้ปรับเปลี่ยนสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยทั้งระบบ เป็น 7 เครือข่าย นับตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2545 ดังนี้

เครือข่ายที่ 1 เครือข่ายเพื่อข้อมูลข่าวสารแห่งรัฐและประชาชน มี สวท.เอ.เอ็ม 981 เป็นแม่ข่าย และ สวท.เอ.เอ็ม. ในต่างจังหวัดเป็นลูกข่าย

เครือข่ายที่ 2 เครือข่ายเพื่อรายงานสถานการณ์เหตุการณ์ปัจจุบันและส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตย มี สวท.เอ.เอ็ม 819 เป็นแม่ข่าย และ สวท.เอ.เอ็ม. ในต่างจังหวัดเป็นลูกข่าย

เครือข่ายที่ 3 เครือข่ายเพื่อการท่องเที่ยว การกีฬา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม มี สวท.เอฟ.เอ็ม 92.5 เป็นแม่ข่าย และ สวท.เอฟ.เอ็ม. ในต่างจังหวัดเป็นลูกข่าย

เครือข่ายที่ 4 เครือข่ายเพื่อการศึกษาตลอดชีพ มี สวท. เอ.เอ็ม และเอฟ.เอ็ม. ในต่างจังหวัดเป็นลูกข่าย

เครือข่ายที่ 5 เครือข่ายสถานีวิทย์กระจายเสียงประจำจังหวัด กำหนดในจังหวัดหลัก ๆ ที่มีความพร้อม 25 แห่ง

เครือข่ายที่ 6 เครือข่ายภาคภาษาต่างประเทศ ในประเทศ มี สวท.เอ.เอ็ม และ เอฟ.เอ็ม. ในต่างจังหวัดเป็นลูกข่าย และใช้ความถี่คลื่นสั้นเพื่อครอบคลุมพื้นที่ในประเทศและประเทศใกล้เคียง

เครือข่ายที่ 7 เครือข่ายระหว่างประเทศ ออกอากาศด้วยระบบคลื่นสั้นไปยังพื้นที่เป้าหมายในทุกภูมิภาคทั่วโลก

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นุชนาถ เพชรคำ
วุฒิการศึกษา	นิเทศศาสตรบัณฑิต
สถานศึกษา	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ปีที่สำเร็จการศึกษา	2546
สถานที่ทำงาน	สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดสมุทรปราการ กรมประชาสัมพันธ์